

ANUARUL ACADEMIEI
TEOLOGICE ANDREIANE

ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ” ORTODOXĂ
ROMÂNĂ DIN SIBIU

ANUARUL

XIII

1936—1937

PUBLICAT DE

Dr. DUMITRU STĂNILOAE
RECTOR

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
SIBIU, 1937

FACTORII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI RELIGIOS

Preotul Dr. NICOLAE TERCHILĂ, profesor

La împărtășirea învățământului religios trebuie să ținem seama de o mulțime de factori cari condiționează, într-o măsură mai mare sau mai mică, trezirea și dezvoltarea vieții religioase a individului.

În locul prim amintim părinții împreună cu ceilalți membri ai familiei. Urmează apoi puterile didactice în frunte cu preotul catehet.

Dar în afară de aceștia mai avem de a face cu un mare număr de influințe pornite dela persoane, lucruri sau așezăminte sociale. Acestea influențează sufletul individului în mod conștient sau inconștient, în direcție bună sau rea, în mod permis sau nepermis. În rândul lor putem număra pe prietenii de școală, de stradă, din vecinătate, duhul care stăpânește viața familiară, datini familiare, locale, naționale, Biserica cu așezămintele, slujbele, obiceiurile sale, presa, teatrul și toate ramurile artei. Este aproape cu neputință a numi pe toți acei factori cari influențează spre bine sau spre rău sufletul copilului. Aceste influințe parte cunoscute, parte necunoscute, nu pot fi sistematizate, cuprinse într-o anumită formulă și stăpânite cu desăvârșire, nici evitate.¹ Cât sunt ele de puternice se poate vedea din eșecurile de cari se plânge adeseori și cea mai temeinică educație. Aici este responsabilă întreaga colectivitate, care însă rar de tot este conștientă de datorința sa.

Catehizarea va fi rodnică numai dacă factorii principali, cari sunt *familia, Biserica și statul*, vor lucra în cea mai desăvârșită armonie, zădărniciind astfel influința rea. Pentru realizarea acestui scop se cere o legătură intimă, o bunăînțelegere între învățători unul cu altul și între aceștia ca organe ale sta-

¹ Löwenberg: *Gehelme Mitterziehler*, Langensalza 1904.

tulul și preotul catehet reprezentantul Bisericii, ca și între toți aceștia și părinții copiilor. Este o necesitate absolută ca acești factori să fie în clar asupra drepturilor, precum și asupra datorințelor împreunate cu misiunea lor.

Pentru a stabili în privința catehizării drepturile, respective datorințele familiei, Bisericii și statului, datorințe de importanță fundamentală, trebuie precizat raportul în care se află aceste trei instituții sociale în general față de problemele religioase. Creștinismul acordă în catehizație rolul fundamental Bisericii.

Dar această precădere a Bisericii în chestia educației religioase nu a fost respectată totdeauna în cursul veacurilor. Statul și-a reclamat adeseori dreptul exclusiv de a se îngriji de creșterea generațiilor tinere și de-a dispune singur în chestiuni religioase. Alții consideră religia ca o chestiune particulară și luptă împotriva oricărui amestec în probleme religioase fie din partea Bisericii, fie din partea statului.¹

Rezolvirea favorabilă a problemei religioase în general și a catehizării în special depinde — precum am amintit — dela catehet și dela o colaborare armonică între Biserică, familie și stat.

În cele ce urmează vom vorbi deci despre catehet și vom căuta calea cea mai bună pentru aceste trei instituții sociale ca factori principali în domeniul catehizării.

1. CATEHETUL

Când e vorba de învățământul religios, oricât de bun ar fi planul de învățământ și oricât de bine ales materialul intuitiv și oricât de excelente ar fi principiile didactice, dacă catehetul nu e ceea ce trebuie să fie, greu putem aștepta rezultate durabile. Atât planul de învățământ cât și materialul didactic și celelalte mijloace ce le-am întrebuința, pot deveni adevărate instrumente de educație, numai dacă găsim mai întâi omul, care prin sufletul său, să le poată da valoarea și importanța cuvenită. De aceea fiind vorba de factorii învățământului religios, în locul prim vom vorbi despre catehet.

Catehetul trebuie să fie o *personalitate religioasă*.

¹ A. Bonus: Von Kulturwelt der deutschen Schule, Jena 1904.

Când zic *personalitate*, mă gândesc la un om cu însușiri sufletești bine definite, bine conturate, și când adaug: *religioasă*, îl văd acționând în chip firesc în domeniul celei mai pure spiritualități,

Însușirile sufletești cari definesc personalitatea unui catihet le rezum în următoarele: să fie *înțelept* în sens creștin, să fie înzestrat cu *iubire creștinească* asemănătoare cu a apostolilor, să aibă *voință* tenace și totuși lipsită de îndărătnicie ori bădărnăie, iar ca un corolar al acestora o *viață morală* ireproșabilă.

Înțelepciunea i-o cred necesară din motivul următor: Educatorul nu poate fi educator numai în anumite ore. Din personalitatea lui emanează raze, cari învăluiesc sufletul celui ce stă în sfera lor de influință și atunci când nu se mai găsește unul în fața celui alt, ba și atunci când nici nu se gândește unul la altul.

Celce nu are virtutea înțelepciunii creștinești în toată clipa, deci și când nu e la ora de religie, poate să-și surpe toată munca și tot rezultatul, dobândit cu multă trudă la ore, prin imprudențe, prin cuvinte rostite ne la locul lor. Înțelepciunea îl ține pururea înaintea ochilor icoana vie a exemplului pe care are să-l dea copiilor și nu-l va lăsa niciodată să se abată cu ceva de la acest ideal.

Catehetul va fi înfrumusețarea idealului spre care vrea să-și crească elevii săi. Întru aceasta zace puterea lui educativă. Ținuta lui va fi simplă și adevărată, lipsită de poze teatrale. Va fi cucernic la rugăciune, în și afară de biserică, și mai ales când vorbește despre cele sfinte. Prin punctualitatea și întrebuițarea zeloasă a timpului va dovedi cât de mult își prețuiește slujba sa.

În adevăr catehetul trebuie să fie condus de un ideal. Idealurile însă nu pot coborî în lumea reală, decât prin *dragoste de ideal*. Idealul catehetului e idealul creștin: să urmezi pe Hristos. Domnul a iubit pe oameni. Îi va iubi și catehetul pe micii lui ucenici, așa cum i-a iubit Domnul pe ai Săi. Domnul a chemat la sine pe copil. Asta o va face cu deosebire catehetul.

Dar cum o va face? Spunându-le: vă iubesc? Nicidecum! Din toată atitudinea lui se va degaja iubire, atracție, așa cum

ne atrage în miez de iarnă pâlpăirile unui foc. Focul nu ne cheamă cu vorba, nici cu pocnetul lemnelor, ci cu razele de căldură, cari nu se văd, dar se simt.

Λ *Iubirea față de micuții lui ucenici* o va dovedi catehetul interesându-se de aproape de nevoile lor trupești și sufletești; va împărtăși bucuriile și suferințele lor după cuvintele Mântuitorului: „Bucurați-vă cu ceice se bucură și plângeți cu ceice plâng”. Preotul-catehet este doar părintele lor sufletesc. La razele iubirii pornite din sufletul lui părintesc se vor deschide sufletele tinere cum se deschid florile când le mângăie razele soarelui. Iar încrederea lor fiiască va da posibilitate catehetului să cunoască *firea individuală* a elevilor, o condiție esențială a educației. Pe baza acestei cunoașteri catehetul va proceda ca un grădinar bun, care grijește de fiecare floare în parte, ținând seama de natura ei. Așa și el va avea în vedere temperamentul, puterea de judecată, dotația mai săracă sau mai bogată, starea sanitară a fiecărui elev, cunoscându-și astfel turma sa tină.

Dar Domnul — va zice cineva — a fost Dumnezeu adevărat; cum vom fi noi oamenii asemenea Lui? Vălu încerca să compar dragostea catehetului cu a apostolilor, cari au fost asemenea nouă. N’au alergat ei din loc în loc căutând în numele Domnului oia cea pierdută? Și în această căutare avut-au cu ei putere mai mare decât iubirea lui Dumnezeu către ei, a lor către Dumnezeu și mai ales către oameni? Toate le jertfesc, mă jertfesc și mă voi jertfi pentru voi, zice sfântul apostol Pavel. Și se poate închipui jertfire de bună voie fără iubire?

Iubirea este marea forță educativă și educator e numai catehetul, care posedă iubire creștinească. Citez să afirm că aceasta e unica forță educativă.

Dar iubirea nu poate fi o simplă teorie. Ea trebuie să fie vie și când e vie e activă. În acest caz voința se acomodează ei. Și cum neînfrântă a fost voința omenească a Domnului, strâns unită cu voința lui dumnezeiască, și cum neînfrântă a devenit voința apostolilor, când prin puterea harului s’a unit cu a Domnului, așa devine și a catehetului de astăzi. Și nu se va simți bine, decât atunci, când toate cugetările, toate simțămintele sale, toate vorbele și orice va face, va fi făcut din iubire pentru alții.

Din acestea rezultă că este absolut necesar pentru educator, ca din toate actele sale de voință să lipsească brutalitatea, asprimea, necuviința. Deci fie tonul, fie felul de rostire al cuvântului, fie dojana, fie pedeapsa mai aspră, toate să aibă poleiul iubirii creștinești.

Iar drept încoronare a acestor însușiri sufletești creștinești eu doresc să-l știu pe catehet pururea de o *moralitate ireproșabilă*. Căci nu-mi pot închipui o personalitate fără moralitate. Omului cu cele mai alese însușiri, dacă-i lipsește latura de moralitate, nu-i pot zice personalitate.

Catehet fără moralitate? Fie cât de ager la minte, fie cât de jertfitor și cu voință stăruitoare în a propovedui creștinismul — fără moralitate e „aramă sunătoare și chimval răsunător“.

Iată cum înțeleg eu să fie un catehet din punct de vedere al însușirilor sufletești. Evident, în felul cum am încercat să-l caracterizez se cuprinde în parte și ceea ce numiam: personalitate religioasă. Moralitate fără religiositate greu se poate închipui.

Totuși mai trebuie să adăugăm ceva. *Religiositatea* catehetului este ceva mai mult, decât o simplă moralitate crescută din concepții religioase. Pentru el religiositatea este ceea ce fenomenul lumină pentru lumânare, adevă funcțiunea firească, neforțată, a existenței sale. Lumânarea trebuie să lumineze cu lumina de care e capabilă, după ce e aprinsă de om. Catehetul trebuie să împrăștie lumină și căldură după ce limbile de foc, cari au căzut peste apostoli, au aprins și sufletul său cu lumina Domnului. Nu mai trăiește el, ci Hristos întru el, Hristos lumina lumii! Căci acesta e idealul lui: să aprindă lumina lumii în sufletele tuturor prin flacăra care arde și întru el.

Numai acela poate împărtăși religie, care posedă însuși această religie. Aceasta este condiția primă. Religia nu poate fi asimilată pe cale pur intelectuală, ca orice alte cunoștințe. Ea este de natură profund sufletească. Sufletul întreg însetează, și această sete o va putea stămpăra numai izvorul de apă vie ce fâșnește din sufletul acelu catehet, care însetând a ascultat de chemarea Mântuitorului: „Dacă va înseta cineva să vină la Mine și să bea“.

Catehetul trebuie să aibă în fiecare clipă a vieții sale pe

Hristos în fața ochilor sufletești. El este „Învățătorul ideal”. Dar dacă nici un catehet nu poate realiza cu desăvârșire acest ideal, ca astfel din plenitudinea divină să poată curge viața religioasă în sufletul copilului, să-i fie acest ideal un lueafăr conducător. Să-i servească drept criteriu și exemplu viu al muncii sale. În fața Lui se reduce tehnica pedagogică la un punct de mică importanță. Ea singură devine neputincioasă, dacă nu arde focul sacru întru inimi. Cea mai desăvârșită artă catehetică, executată după toate regulele metodei pedagogice-psihologice, rămâne zadarnică dacă nu izvorește din „viața în Hristos”. Ba dimpotrivă ea poate suprima germele vieții religioase în sufletul copilului prin metodele artificiale dar lipsite de convingere religioasă.

Religiositatea aceasta se câștigă și se augmentează însă și prin străduințele omului, nu numai prin puterea harului.

Catehetul trebuie să fie un om, care pururea se întreabă și răspunde despre toate chestiunile și problemele omenești, nu e străin de știință, de multă știință, nu e străin de pedagogi, nu ignorează problemele sociale, nu e neinițiat în probleme profesionale, nu e străin de literatură și de frământările vremii sale. Și toate acestea nu le va studia și privi de departe, ci adeseori intervenind în mijlocul lor cu soluții. Dar toate le face prin prismă religioasă, adică privite în lumina veșniciei. Căci religiositatea lui și prin acestea crește și se aprofundează.

Un preot-catehet, bineorientat în toate ramurile științei și ale vieții, va deprinde pe elevi să judece mai profund și să înțeleagă că totul este religie; orice lucrare, orice nzuință, orice luptă. Orice cunoștință nouă este o descoperire a Duhului veșniciei. Materialismul didactic, care stăpânește în școlile noastre, slinge adeseori flacăra Duhului. Impotriva acestui neajuns va lupta preotul-catehet. Prin el va înțelege elevul, că tot ce învață el în școală trebuie să servească unui scop mai înalt, cunoașterii și preamării lui Dumnezeu. Prin preotul-catehet religia va deveni un puternic mijloc de concentrare, care va face din toată școala, din învățător, elevi și diferitele materii o comunitate spirituală. In forma aceasta se va putea ajunge la producerea vieții religioase, la formarea de caractere.

Asemenea personalitate să aibă catehetul și apoi prin rugăciune stăruitoare și înălțătoare și prin împărtășirea cu sf.

Taine, cetind zilnic și sfintele Scripturi, să se spiritualizeze neîncetat! Cu asemenea personalitate să se apropie de micii copilași cu atenția, gingășia, delicateța și discreția, cu care se apropie natura de fiecare floare, ca să-i ajute, să devie floare cu adevărat.

Munca lui va aduce atunci roade înzecit și însulit. Munca lui va avea altă valoare decât a celorlalți educatori, va fi mai durabilă fiind smulsă din viață și pentru viață. Programul, manualele, materialul intuitiv, școala vor primi atunci suflet și vor fi vii.

2. BISERICA ȘI CATEHIZAREA

Conform cuvintelor Mântuitorului: Mergând *învățați* toate neamurile,¹ rolul conducător și decisiv în domeniul catehizării îl are Biserica. Ea reclamă cu tot dreptul pentru sine supravegherea tuturor educatorilor, institutelor, școlilor, cari în mod privat sau public ar putea exercita o influență asupra dezvoltării religioase-morale a fiilor săi. În România Biserica ortodoxă română se îngrijește de învățământul religios în școală prin preoții cateheți.²

Aceasta a izvorât din o tot mai arzătoare necesitate vitală a Bisericii și a neamului nostru. Nizuința funestă de până eri a statului nostru, să izoleze învățământul religios de Biserică, sau să-l scoată din școală, a încetat. Școala statului se laudă că ea urmărește idealul pedagogiei moderne, care este formarea caracterului și a personalității, și uită că Biserica ortodoxă a format cele mai puternice personalități și caractere naționale creștine în istoria neamului românesc, care s'a știut totdeauna ca membru viu al Bisericii sale.

În tot trecutul ea l-a hrănit și l-a întărit cu duhul său de viață, iar el și-a manifestat puterea și sinceritatea credinței sale religioase în munca nepregetată, încălzită de spiritul de jertfă, în slujba idealului Bisericii sale. Biserica ortodoxă română a fost comunitatea ideală în înțelesul cuvintelor sfântului apostol Pavel referitoare la primii creștini.³ Fiii neamului românesc, în

¹ Matei 28, 19 - 20.

² Hotărârea Sfântului Sinod din sesiunea de primăvară 1952.

³ „Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulări din parte” I Cor. 12, 27.

oricare provincie și sub orice stăpânire erau, se simțeau ca mădulare ale aceluiaș trup, în care stăpânea acelaș duh, duhul Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos. Neamul românesc în mijlocul popoarelor streine s'a dezvoltat ca un trup stăpânit de o lege, de *legea românească* și aceasta a fost legea Bisericii sale.

Faptele acestea sunt binecunoscute și preamărite nu numai de istoricii, ci și de toți conducătorii de azi ai neamului nostru. Dar când e vorba de creșterea generației tinere, trecutul nu le servește ca învățător, ci vor să împiedece Biserica să-și crească fiii săi. Și cum nu va fi ea îndreptățită la această creștere, câtă vreme știm cu toții că poporul român a fost tare pânăce fiii săi au fost fii credincioși ai Bisericii neamului, pânăce fiii săi s'au simțit mădulare ale acestui „trup mistic” care-i alimenta cu Duhul său dătător de viață. Cine și-a părăsit legea, și-a părăsit și neamul.¹

Interesul Bisericii noastre este acela de a imprima învățământului religios în toate școlile statului pecetea neștearsă a Bisericii neamului. Ea se va îngriji de o creștere a tineretului în spirit pronunțat bisericesc. Fiecare Român să devină membru activ și conștient al Bisericii sale.

Școala de după război nu a mai continuat a împleti legătura cea sfântă care a legat generația veche de Biserică și prin ea de neamul său. Ea s'a mulțumit cu împărlășire de cunoștințe, cu îmbogățirea averii intelectuale. Învățătorul crescut în spirit străin Bisericii, poate fi cel mai bun pedagog, însă nu va putea introduce pe elev în spiritul Bisericii strămoșești. Învățătorul-catehet poate să-și facă datoria cât de bine în școală, însă activitatea lui lasă fără răspuns întrebarea, ce se va alege de viața religioasă a copiilor, dupăce părăsesc școala, și cu viața Bisericii n'au aflat în școală nici o legătură?

Din cauza această generația tină, îndatăce intră în viață, pierde orice sprijin în fața torentului vieții cu impresiile și ispitele sale multiple. Efectul învățământului religios în școală se mai resimte un timp oarecare, însă proviziunea de idei religioase primită dela învățător scade văzând cu ochii.

Dacă școala a neglijat să lege neîntrerupt viața elevului

¹ Mă refer numai la cazurile cele mai cunoscute: Ioan Huniade (Hunyadi) și fiul său Matei Corvinul cari făcându-se rom. cat. s'au făcut unguri.

cu aceea a Bisericii, va rămânea zadarnică și nizuința de a forma caractere. Un caracter superior numai în sânul Bisericii își va găsi hrana corespunzătoare și terenul pentru o activitate potrivită. Pânăce școala noastră nu-și va concepe în mod *bisericesc* idealul său educativ, chiar având învățători bine formați din punct de vedere pedagogic, va lucra, fără ca să vrea, pentru desrădăcinarea poporului nostru din Biserică, și prin aceasta îi va zdrobi singurul ostrov de apărare împotriva duhului morții, care suflă asupra noastră de peste Nistru.

Evenimentele recente¹ ne dovedesc tot mai mult, că în conducătorii neamului nostru este încă vie conștiința valorii superioare, pe care o prezintă Biserica pentru viața de azi. Suflul acesta binecuvântat trebuie să-l intensifice și să-l generalizeze Biserica prin catehizare.

Fiecare flu al Bisericii ortodoxe să fie conștiu de valoarea supremă pe care o prezintă Biserica pentru viața sa personală. Din convingerea aceasta izvorește în mod firesc și îndeplinirea datorințelor față de Biserică.

Este nepsihologic a impune cuiva o serie de datorii, fără ca el să știe, ce rost are pentru el îndeplinirea lor. Scopul Bisericii în învățământul religios este făurirea unei legături organice între individ și Biserică și ea se poate realiza: a) prin formarea convingerii, că Biserica reprezintă valoarea supremă pentru viața personală și b) prin dezvoltarea simțului de datorință față de Biserică.

a) *La formarea convingerii*, că Biserica reprezintă valoarea supremă pentru viața personală, contribuie cunoștințele de istorie bisericească, de dogmatică și de cult.

Cunoștințele de *istorie bisericească* vor ajuta pe elev să înțeleagă, că religia noastră de azi este o floare udată cu sângele martirilor aproape două mii de ani (Biserica noastră are o mulțime de martiri și în veacul al XVIII-lea).² Trebuie să

¹ Statul cedează Bisericii inv. rel. în școala primară. Nr. ord. min. 1441. Monitorul Oficial Nr. 96 din 22 Aprilie 1932. Cuvântările domnilor miniștri Petrovici, Gusti și Octavian Goga în congresul național-bisericesc din 1932 Oct. cer sprijinul Bisericii pentru viața culturală și socială. („Calendarul” Nr. 192 din 1932). Congresul studențesc ținut la Brașov în Dec. 1932, cere capele pentru studenți.

² Vezi și *șirul nesfârșit al martirilor* în: „Istoria desrobirii religioase în veacul XVIII” de Silviu Dragomir, 2 volume.

le arătam, că credința noastră dreaptă o putem mulțumi numai credincioșilor și nestrămătaților mărturisitori ai adevărului, cari au plătit statornicia lor cu sângele și cu viața proprie.

Ce valoare va primi pentru elevi credința ortodoxă, dacă ei o vor cunoaște pe aceasta, ca pe o cunună de lauri pentru lupta grea purtată de fiii nebiruiți ai Bisericii în cursul veacurilor. Cunoașterea faptelor mari din viața bisericească trecută va deveni un izvor bogat de putere pentru viața bisericească de azi, dacă elevii vor fi convinși, că a fost nevoie de jertfele cele mai uriașe, ca să putem trăi acum în credința noastră ortodoxă.

Cu scopul de a evidenția valoarea Bisericii pentru viața de azi vom împărtăși și *cunoștințele dogmatice*. Dogmele Bisericii noastre să nu le prezentăm generației tinere numai ca niște adevăruri cristalizate într'un proces care s'a săvârșit și s'a încheiat în trecut, căci astfel ușor o să apară ca niște adevăruri învechite, nepotrivite pentru viața de azi. Nu putem accentua destul, cât de pedagogic combate Biserica noastră această greșală. Ea prezintă adevărurile eterne ca niște vestimente croite pentru o viață tainică ce și astăzi este actuală, pentru celce crede, pentru celce este membru viu al Bisericii.

Că Biserica noastră cu învățătura ei nu este legată de timp, ci este totdeauna actuală, ne dovedește marele filosof rus S. Bulgakoff când zice: „Biserica este eternitatea trăită în timp. Ea, în esența sa, este în afară de istorie, fiind în afară de timp. Așa că cei cari o judecă de dinafară, o găsesc petrificată”. Pentru acela, care vrea să fie modern cu orice preț și care se predă cu totul în puterea timpului, Biserica nu este altceva, decât o minune istorică.¹

Biserica propagă adevăruri acceptabile numai de acela care crede, care trăește în Dumnezeu și astfel se smulge din ghiarele timpului pentru că Dumnezeu este vecinicie iar opera Lui nu este legată de timp. Așa de exemplu dogma soteriologică poate fi prezentată ca un adevăr viu și azi.

În Biserica noastră Hristos și azi săvârșește mântuirea pentru care a venit în lume. El și azi se naște, învață, se răstignește, se îngroapă, înviază, se înalță la cer. „Biserica este

¹ Sergiu Bulgakoff: „Östliches Christentum” ed. Fr. Ehrenberg vol. I, pagini 157.

înruparea pe cale de a se efectua și efectuată deja, este viața omenească a Mântuitorului Hristos, moartea Sa, învierea Sa, prezența Sa împărătească. Aici întreaga dogmatică creștină, întreaga cristoilogie cu dificultățile sale și cu toate întorsăturile expozeului său rațional se prezintă ca un fapt educativ. Cece s'a întâmplat odată în viața omenească a lui Hristos își păstrează totdeauna forța sa și azi se reînnoște în Biserică prin grație".¹

Întreaga istorie a mântuirii în Biserica noastră nu apare ca un proces încheiat și predat istoriei. Hristos și azi lucrează în Biserica Sa,² El și azi vindecă pe bolnavi,³ și azi binecuvintează nunta.⁴ Prin urmare dogmele Bisericii noastre sunt adevărurile vieții petrecute în Dumnezeu. „În ortodoxie” dogmatica nu mai este un învățământ, ci o experiență în continuă dezvoltare, „un fapt de viață imediată”.⁵ Ortodoxia trebuie mai întâi trăită și pe urmă studiată. Așa dar lecțiile de dogmatică nu vor fi niște disecații speculative ale unor formule învechite, ci dimpotrivă, aceste adevăruri vecinice, imutabile și descoperite de Dumnezeu să fie prezentate ca niște descrieri ale unui proces de viață ce se petrece între Dumnezeu și om. Ele s'au născut din viață pentru viață. Învățătura Bisericii va deveni o autoritate internă pentru generația tină, dacă o va cunoaște ca pe o comunitate de viață trăită în Dumnezeu împreună cu puter-nicii mărturisitori ai credinței din trecut.

La o apreciere personală a vieții bisericești este ajutată generația tină și prin *cultul divin*. Nici o Biserică nu are o structură așa de potrivită, ca să facă să pulzeze același Duh al Domnului în toate măduarele trupului Său mistic, adică în fiecare membru al Bisericii lui Hristos. Cultul divin al Bisericii noastre este astfel întocmit, încât practicat așa cum se cuvine el silește pe fiecare fiu al Bisericii să colaboreze la realizarea Împărăției lui Dumnezeu.

Cultul divin al Bisericii noastre este învățătura mântuitoare aplicată. *Prin cultul său divin Biserica noastră lucrează așa*

¹ Sergiu Bulgakoff: o. c. pg. 128.

² „Iată Eu cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor”, Matei 28, 20.

³ „Veni în Mollitvelele Rândulelele slăntului Maslu”.

⁴ Ibid. „Rândulala Cununiei”.

⁵ Sergiu Bulgakoff: o. c. pg. 64.

cum a lucrat dumnezeesoul său Intemeetor, care a învățat trăindu-și învățătura Sa. El a învățat pe oameni conducând prin viața Sa viața lor. A vindecat bolnavii lor. A stat de vorbă cu ei (Samarineanca, Nicodim etc.), a spălat picioarele ucenicilor etc. *Intru faptele Sale ni-se descopere taina cea mare a persoanei Sale.* „Iar Ioan auzind din închisoare de lucrurile lui Iesus, trimițând pe doi din ucenicii săi, i-au zis lui: Tu ești celace vine sau pe altul să așteptăm? Și răspunzând a zis lor: „Mergând spuneți lui Ioan cele ce auziți și vedeți: Orbii văd și schiopii umblă, leproșii se curățesc și surzii aud, morșii se scoală și săracilor bine se vestește”.¹

Calea care duce la cunoașterea lui Dumnezeu și la acceptarea adevărului este deci cea practică.² Deaceea zice Bulgakoff: „In Biserica Sa deasemenea nu sunt savanți cari au studiat cu creerul lor, ci cari *au studiat prin viața lor.* Astfel întreg învățământul Bisericii se cuprinde în experiența sa vitală și aceasta pentru că îl găsim în cult, adică în viața în Dumnezeu”.³

Cultul divin, precum vedem, este cea mai potrivită cale pe care individul poate fi condus spre comorile inepuizate ale Bisericii. Scopul catehizării, precum îl aflăm formulat în cuvintele sfântului Apostol Pavel, este acela ca „să ia chip Hristos întru voi”⁴ sau cum zice despre sine: „Iar de acum nu mai visez eu, ci viază întru mine Hristos”.⁵

Scopul catehizării este viața cea nouă în Hristos. Generația tinăra este dornică de o viață nouă. Această viață nouă o poate trăi individul numai în Biserica sa, care este Cuvântul întrupat, Celce s'a sălășluit întru noi. Acest Cuvânt întrupat lucrează și azi în Biserica noastră și împărtășește viață acelor cari o caută. Pentru aceasta generația tinăra să fie convinsă, că formele cultului nostru divin nu sunt numai forme goale sau amintiri. „Serviciile noastre, în solemnitatea lor, în bogăția cultului lor, adeseori împodobit cu minuțiozitate, nu sunt numai simple „amintiri”, ci acțiuni misterioase, cristofanli. Iesus se

¹ Matei XI. 2—6.

² W. Rein: „Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik”, Ed. II vol. IV, pg. 783.

³ S. Bulgakoff: o. c. pg. 65.

⁴ Gal. IV. 19.

⁵ Gal. XI. 20.

naște în realitate în ziua de Crăciun, suferă în Săptămâna Sfântă, înviază în ziua de Paști“. „În acest sens anul religios ortodox reînnoiește în cadrele timpului și ale experienței accesibile omului — viața cu Hristos și în Hristos“.¹

Tot așa sf. Liturghie în întregime este omagiul lui Hristos, care se întrupează și se sălășluiește întru noi. Prin urmare celce trăiește cultul divin așa cum se cuvine, acela a ajuns la adevăratul izvor al vieții celei nouă, la Hristos, acela va putea sorbi din el stămpărându-și setea arzătoare a vieții.

Dacă vom împreuna astfel în mod sistematic conștiința despre valoarea credinței ortodoxe cu viața bisericească, ea va deveni un râu de viață, de care se simte înconjurat și îmbrățișat individul și la care el totdeauna se va întoarce bucuros, ca să-și îmborsăvise, să-și înnoiască viața. Astfel se va deslega dela sine întrebarea, ce înseamnă *pentru mine* Biserica și astfel vom putea întemeia și susține o legătură intimă organică între individ și Biserică.

b) Dacă printr'ua învățământ religios pătruns de duhul Bisericii, generația tinăvă va fi convinsă despre valoarea supremă, pe care o prezintă Biserica pentru viața individului, urmarea firească va fi *îndeplinirea datorințelor față de Biserică*.

Dar firea omenească nu este bună, cum credea marele pedagog Rousseau, ci este stricată, cum ne dovedește sfântul apostol Pavel când zice: „Că nu fac binele pe care-l volesc, ci răul pe care nu-l voesc, acela îl fac“.² Deaceea dela convingere până la faptă este o prăpastie peste care numai prin o luptă grea se poate construi o punte salvatoare. Omul, care vede binele, are o idee, o reprezentare clară despre el, dar pentru realizarea lui trebuie să lupte și să învingă moleșala „eu“-lui propriu, antipatia față de cele sfinte, dumnezeiești,³ cu un cuvânt păcatul, care locuiește în om.

Această luptă ne-o zugrăvește în lumina psihologiei religioase profesorul german E. Pfenigsdorf dela universitatea din

¹ S. Bulgakoff: o. c. pg. 128—129.

² Rom. 7, 19.

³ „Iar de fac această care nu volesc eu, nu fac eu această, ci păcatul care locuiește întru mine“, Rom, 7, 20.

Bonn.¹ Aplicarea științifică a acestui fenomen psihologic este dată într'un mod bine documentat de Pierre Janet, unul din cei mai de seamă psihologi ai Franței contemporane.²

Psihologia actuală voluntaristă ne arată că „actul voluntarist este constituit din două elemente: a) Reprezentarea actului, idea, scopul actului; b) Executarea actului. Între ele ar fi sentimentul, ca punct de trecere de la elementul reprezentativ la cel executiv”.³ Cugeătorii mari ai omenirii au fost multă vreme de credința, că rolul conducător în actul voluntar îl are reprezentarea, idea. Prin urmare, dacă cineva are idea, reprezentarea binelui, fără îndoială îl și săvârșește. Așa a crezut în antichitate Socrate, în filosofia modernă Kant și Herbart. Prin pedagogia lui Herbart această concepție s'a introdus și în învățământul nostru religios.

Însă învățământul religios, chiar bine condus, adică adaptat structurii și trebuințelor sufletești ale copilului, nu poate constitui singurul mijloc de educație religioasă. Aceasta din simplul motiv, că trăirea religioasă nu se rezumă la cunoștințe. „De aceea școala este chemată să dea posibilitatea ca elevii să aibă cât mai des și în mod efectiv astfel de trăiri religioase, atât prin ocazii demne și bine alese, cât și prin practicile religioase clădite pe o trăire religioasă efectivă”.⁴

Acest deziderat îl vedem realizat în pedagogia contemporană la cel mai de seamă pedagog religios Fr. W. Förster, care în lucrările sale completează idea, convingerea morală, cu fapta morală. Această complectare a ideii cu fapta o aflăm în forma sa desăvârșită în pedagogia lui Isus, pe care-L alege ca model și marele pedagog Förster.

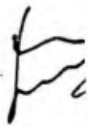
Pedagogia lui Isus a continuat-o Biserica ortodoxă, care în practica sa a ținut seama de lupta grea pe care o poartă omul, când vrea să treacă de la idea morală la fapta morală, precum și de slăbiciunea și neputința omului în această luptă. Deaceia ea nu s'a mărginit la lămuriri, la convingeri teoretice, ci ne-a obicinuit să trăim, să facem învățătura sa.

¹ E. Pfleigsdorf: *Wie lehren wir Evangelium* pg. 52—62.

² Pierre Janet: *Les meditations psychologiques* 3 vol. Paris 1919.

³ I. Lindworschy: „*Dér Wille*”. Ed. II. Leipzig 1921. O. Antonescu: „*Curs de pedagogie*” 1925 - 26. București pg. 167—168.

⁴ L. Bologa o. c. pg. 304.

Psihologia contemporană¹ ne dovedește, în mod științific, că cu cât săvârșim o acțiune mai des, cu atât mai ușoară devine executarea ei, pentru că dispar impedimentele, cari sunt între idei și acțiune, devenind astfel liberă forța necesară pentru delăturarea lor. Astfel ajungem la obicinuință, care ne produce plăcere, pentru că săvârșirea unui act obicinuit nu reclamă nici un efort.

Ori Biserica noastră ne-a deprins să învățăm voia lui Dumnezeu, făcând-o cât se poate de des. Nici o Biserică nu are atâtea practici religioase ca Biserica ortodoxă. Aceste practici religioase sunt pedagogia cea mai desăvârșită dacă vor fi săvârșite cu intențiunea curățenlei, din care au luat ființă. Aceste *practici religioase* ajută pe omul tinăr să iasă biruitor în lupta grea împotriva păcatului, care este prăpastia între idea bună și fapta bună.

Dar practicele noastre bisericești nu sunt numai simple deprinderi cari, în urma executării lor repetate, de nenumărate ori, au devenit niște acțiuni mecanice, pe cari mulțimea le execută inconștientă. Ele sunt „acțiuni mistice“, „cristofanii“, precum zice cu multă dreptate marele filosof rus Bulgakoff. *Aici zace explicarea adevărată a puterii tainice a datinei religioase.*

Credinciosul fine la practicele religioase, pentru că pe această cale poate ajunge la izvorul cel mai bogat al puterii vitale. Celce crede, trăiește în convingerea, că atunci când se cuminecă, primește în trupul său pe „Hristos-Fiul lui Dumnezeu celui viu, care a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoși, dintre cari cel dintâi este el“ (cel care se cuminecă cu credință). Celce crede, trăiește în convingerea, că dacă face o sfeștante în casă, prin stropirea apei sfințite, Duhul Domnului va lucra în casa sa cele bune.

În trecutul tragic al poporului nostru legătura vitală între individ și Biserica sa era desăvârșită. Biserica ortodoxă cu învățăturile ei de dragoste creștinească, de milă, de iertare și de veșnică răsplată era cel mai bogat izvor de mângâiere în vremuri de retriște. Țăranul român, pe care preotul său dintr'un motiv sau altul îl opria dela Biserică în chip de pedeapsă,

¹ W. Wund: „Grundzüge der physiologischen Psychologie“ Ed. V vol. III. Gemütsbewegung u. Willenshandlungen. Leipzig 1903.

se simțea așa de rușinat și de greu lovit de o astfel de măsură, ca de o adevărată nenorocire. Despre aceasta avem mărturii și în legile Ardealului de pe vremea principilor calvini, precum și în cele de mai târziu, dela sfârșitul secolului al XVIII-lea, când s'a simțit trebuința a se da ordin în părțile brașovene ca „preoții să nu mai pedepsească pe nimenea cu oprirea dela Biserică”.¹

Românul de allă dată nu-și putea închipui o viață smulsă, înstrăinată dela sânul Bisericii sale mame. Normativ pentru viața lui individuală și socială era legea bisericească. Îndeplinirea ei a devenit obicei, a devenit un element constitutiv al vieții lui sufletești. La această „viață în Dumnezeu” putem readuce neamul nostru, dacă preotul-catehet va deprinde generația tinăra cu sfintele slujbe. *Elevii de școală vor fi îndrumați și conduși să ia parte cu sfințenia cuvenită la săvârșirea sfântului Maslu, Botez, Sfeștanie, Liturgie, Mărturisire, Cuminecătură* și la toate ierurgiile cari, deși dogmaticește sunt deosebite de taine, în practică se apropie de acestea.

Prin aceste acte sfinte Biserica ortodoxă devine „camera din Sion, unde se pogoară Duhul Sfânt” și sfințește viața omului dela leagăn până la mormânt, sfințește chiar și elementele și lucrurile din această lume. Așa prin puterea și prin lucrarea Duhului Sfânt se sfințește: apa, fructele, alimentele, strugurii, edificiile etc.

Datinile sfinte ale Bisericii strămoșești vor intra astfel în sângele lor, vor crește și vor trăi cu ele, ei nu vor rămânea numai cu îndrumări teoretice, ci „Cuvântul se va face trup și va sălăslui întru ei, și lumea-L va cunoaște pe Dânsul”. Generația tinăra se va deprinde a trăi în Biserică, iar „cei cari trăiesc în Biserică simțesc acest râu al grației sfințitoare curgând fără încetare și la rândul lor aspiră la sfințenie și la sfințire”.²

Datina bisericească este un rezervor în care se adună râurile vieții religioase personale, ca apoi de aici, ca o putere nouă, să alimenteze viața religioasă a individului. În seceta vieții spirituale de azi Biserica are menirea înaltă să descopere pentru generația nouă acest „rezervor”. Catehizarea să se des-

¹ Dr. Ioan Lupaș: „Istoria bisericească a Românilor ardeleni” p. 165.

² S. Bulgakoff: o. c. pg. 132—133.

fășoare astfel, ca să cadă de pe ochii sufletești ai generației tinere vâlul părerilor preconceptuate, potrivit cărora datinile bisericești sunt numai niște forme goale, nepotrivite vieții moderne și să aducă „sufletul tânăr și dornic de o viață mai înaltă”,¹ la aceste forme, cari nu sunt goale, ci cari au fășnit din abundența unei vieți trăite în Dumnezeu, conțin prin urmare apa vieții pentru aceia cari însetează după ea.

Datina bisericească se poate și petrifica. Acest fapt însă nu știrbește deloc adevărul, că o profundă viață bisericească fără datini pline de viață este imposibilă. Obiceiul religios în viața familială și bisericească formează — precum ne dovedește istoria — pământul rodnic, din care crește și se dezvoltă viața religioasă a generației tinere.

Pe cât de folositoare este o viață pătrunsă de duhul Bisericii, pe atât de păgubitoare este una lipsită de această suflare binefăcătoare. Oricine se poate convinge despre dezastrul moral, pe care-l cauzează în viața tineretului nostru înstreinarea bisericească, prin care se zădărnicește orice educație religioasă în școală sau în biserică.

De aceea *Biserica noastră, prin catehizarea condusă de ea, să învioreze datinile bisericești*, „cari ocrotesc frageda viață religioasă și încă din copilărie o leagă cu lumea de sus”.² „Orice abatere dela regulamentele Bisericii, fie de proveniență raționalistă sau mistică, este un păcat contra iubirii, este negația iubirii. Fidelitatea față de tradiție nu însemnează nici imobilitate, nici tradiționalism și nici chiar spirit conservator ci iubire față de părinți, iubire cu părinții, iubire în părinți, după chipul iubirii Fiului”.³ „Eu nu caut voia mea, ci voia Tatălui celui ce M’a trimis”.⁴

Pe calea aceasta poate fi ajutat individul să biruie în lupta cu păcatul, trecând cu ușurință dela ideea bună la fapta bună. Îndeplinirea poruncilor bisericești nu va mai fi pentru creștinul ortodox o povară neplăcută ci prin deprindere, prin obișnuință, va deveni o necesitate vitală. Astfel își ajunge Biserica scopul urmărit prin catehizare și anume făurirea unei legături organice între individ și Biserică.

¹ E. Pfenningsdorf: „Wie lehren wir Evangelium“ pg. 100.

² E. Pfenningsdorf: „Wie lehren wir Evangelium“ pg. 78.

³ Bulgakoff: o. c. pg. 67.

⁴ Ioan V. 30.

fășoare astfel, ca să cadă de pe ochii sufletești ai generației tinere vâul părerilor preconceptuate, potrivit cărora datinile bisericești sunt numai niște forme goale, nepotrivite vieții moderne și să aducă „sufletul tânăr și dornic de o viață mai înaltă”,¹ la aceste forme, cari nu sunt goale, ci cari au fășnit din abundența unei vieți trăite în Dumnezeu, conțin prin urmare apa vieții pentru aceia cari însetează după ea.

Datina bisericească se poate și petrifica. Acest fapt însă nu știrbește deloc adevărul, că o profundă viață bisericească fără datini pline de viață este imposibilă. Obiceiul religios în viața familiară și bisericească formează — precum ne dovedește istoria — pământul rodnic, din care crește și se desvولی viața religioasă a generației tinere.

Pe cât de folositoare este o viață pătrunsă de duhul Bisericii, pe atât de păgubitoare este una lipsită de această suflare binefăcătoare. Oricine se poate convinge despre dezastrul moral, pe care-l cauzează în viața tineretului nostru înstreinarea bisericească, prin care se zădărnicește orice educație religioasă în școală sau în biserică.

De aceea *Biserica noastră, prin catehizarea condusă de ea, să înviorizeze datinile bisericești*, „cari ocrotesc frageda viață religioasă și încă din copilărie o leagă cu lumea de sus”.² „Orice abatere dela regulamentele Bisericii, fie de proveniență raționalistă sau mistică, este un păcat contra iubirii, este negația iubirii. Fidelitatea față de tradiție nu însemnează nici imobilitate, nici tradiționalism și nici chiar spirit conservator ci iubire față de părinți, iubire cu părinții, iubire în părinți, după chipul iubirii Fiului”.³ „Eu nu caut voia mea, ci voia Tatălui celui ce M'a trimis”.⁴

Pe calea aceasta poate fi ajutat individul să biruie în lupta cu păcatul, trecând cu ușurință dela ideea bună la fapta bună. Îndeplinirea poruncilor bisericești nu va mai fi pentru creștinul ortodox o povară neplăcută ci prin deprindere, prin obișnuință, va deveni o necesitate vitală. Astfel își ajunge Biserica scopul urmărit prin catehizare și anume făurirea unei legături organice între individ și Biserică.

¹ E. Pfenningsdorf: „Wie lehren wir Evangelium“ pg. 100.

² E. Pfenningsdorf: „Wie lehren wir Evangelium“ pg. 78.

³ Bulgakoff: o. c. pg. 67.

⁴ Ioan V. 30.

3. FAMILIA ȘI CATEHIZAREA.

Familia este unul din factorii principali, cari contribuie la formarea individului mai ales în direcția religioasă. Casa părintească este locul prim, unde sentimentul religios este deșteptat și îngrijit. O viață familială condusă de niște părinți evlavioși în desăvârșită armonie, lasă în sufletul fraged și primitor al copilului *pecetea neștearsă a primei impresii*.

Ce vede copilul în casa părintească nu uită niciodată. Iubirea plină de credință ce o are mama față de tatăl copilului ca îngrijitor al familiei, iubirea tatălui față de mama copilului, care i-a dat viață și l-a hrănit, naște în copil o iubire plină de încredere față de părinți. Și nu este mai natural, decât ca imitând pe părinții săi, copilul să-și alimenteze aceste sentimente profunde față de Părintele cel ceresc, față de Dumnezeu-Tatăl, căruia se roagă părinții lui și care este Părintele acestora. Prin rugăciunea părinților se coboară Dumnezeu să locuiască în sufletul copilului. Evlavia părinților în mod sugestiv trece asupra copilului. Ținuta lor umilită în fața lui Dumnezeu, tinderea mânilor spre rugăciune, privirea lor plină de așteptare către ceriuri, toate acestea se întipăresc pe veci în sufletul fraged al copilului.

Copilul cuprins de sentimentul obscur al neajutorării și dependenței caută neîncetat un sprijin. Aceasta este dispoziția generală religioasă în sufletul fiecăruia și la copil e încă inconștientă, dar foarte intensivă. Părinții sunt aceia, cari îi oferă sprijinul căutat. Fără această asistență nu se poate desvolta viața cea nouă. O influență înviorătoare, înălțătoare și liniștitoare asupra copilului este absolut necesară, pentruca să se poată trezi și desvolta puterile sufletești aflătoare în stare germinală. Altcum nu va putea lua ființă nici religia. Este nevoie ca ceva obiectiv, ceva ce produce teamă amestecată cu stimă, dar totuși înviorază, să cheme la viață reprezentările și sentimentele religioase.

Pozitiv și autoritativ după metoda Învățătorului ceresc va fi prezentată copilului religia prin catehizarea în familie. Persoanele evlavioase pe cari le cunoaște, viața cărora o intuiește copilul, vor umplea sufletul lui primitor de admirație și vor trezi în el dorința de a fi asemenea lor. Aici nu poate fi vorba

de silă, ci rămâne ca *puterea exemplului* precum și *sensibilitatea copilului* să producă efectul dorit. Cu cât este mai pronunțat caracterul persoanelor ambiante, cu atât mai adâncă va fi urma lăsată de acestea în sufletul fraged.

Dacă e plină de evlavie viața părinților atunci când își cresc copiii, acest sentiment sfânt va trece pe nesimțite în cele mai ascunse adâncimi ale sufletului copilăresc, împrosfătând de aici, ca din un izvor nesecat puterile omenești în lupta vieții de mai târziu. Dar pe cât de rodnică este impresia bună, tot atât de stricăcioasă poate fi cea rea.

Importanța exemplului în educație se arată pentru prima dată în viața familială. Motivul psihologic ne este cunoscut. Instinctele care se află în dezvoltare își primesc hrana lor primă din mediul familial. Această hrană, bună sau rea cum a fost, o mai dorește omul adeseori în viața sa de mai târziu. De aceea influința vieții familiare asupra sufletului copilăresc în general și asupra religiosității și moralității lui în special este foarte puternică. Raportul între părinți și copii așa cum se desfășoară în casa părintească duce pe nesimțite ființa nouă la cunoașterea raportului între Dumnezeu și om, la noțiunea de Dumnezeu.

Religia copilului poate fi deșteptată, dar nu sădită în mod artificial, ea poate fi dezvoltată, dar nu impusă cu de-asila.

Cercul de reprezentări și sentimente religioase la copil se formează în rândul prim prin influința mediului familial. Un copil crescut în o familie ortodoxă va avea o religie, care va purta neștersă pecetea ortodoxiei. Elementele religiei sale se află încă în mare parte în mod inconștient în sufletul lui. Ele sunt de față în mod potențial, dar există incontestabil.

Spiritul familiei și în general spiritul comunității se transmite dela o generație la alta și dela societate asupra individului. Chiar și trăsăturile feței, anumite însușiri, mișcări, până și obiceiurile zilnice se moștenesc. Se moștenește dialectul și prin el felul de cugetare și convingere așa cum își primește expresia sa în vorbire. Astfel se formează în copil în mod neintenționat, pe neobservate, un anumit cerc de reprezentări și sentimente.

Acest capital spiritual cu greu se poate analiza și cunoaște pe cale experimentală. Sunt tot mai multe, tot mai îndrăznește

și merită toată atenția cercetările psihologiei contemporane în direcția aceasta, dar întâmpină prea mari greutatea în drumul lor de explorare a sufletului copilăresc. Mai înainte de toate un suflet nu poate fi disecat și analizat ca un trup. Apoi copilul e timid și nu e capabil să exprime clar sentimentele și reprezentările sale. Atâta însă se poate constata, că în mediul familiar se formează cel mai valoros capital sufletească, care influențează întreaga viață a individuii.

Autoritatea părinților, exemplul membrilor familiei și instinctul imitației în copil sunt factorii principali, cari contribuiesc în mod hotărâtor la dezvoltarea conștiinței și a caracterului. Exemplele din viața familială în domeniul religiozității și a moralității „au o influență mai mare decât orice învățătură dată prin cuvinte și aceasta din cauza, că prin exemple se arată nu numai ce are a face, dar și că se poate face și cum e de făcut.”¹

Dar cu tot efectul binefăcător al creșterii religioase în familie, catehizarea nu poate rămânea o chestiune pur familială, ci trebuie să primească o întregire temeinică în școală și biserică. Căci ce învățământ religios poate împărtăși un părinte laic copiilor săi? De o catehizare sistematică nu poate fi vorba în familie, pentru că pe de o parte greutatea zilei nu permite părinților aceasta, pe de altă parte cunoștințele lor religioase nu se bazează pe doctrina curată bisericească pe care, ieșind din școală, o uită repede.

Asupra religiei împărtășite copiilor de părinții laici, teologul german Richard Kabisch a făcut o cercetare interesantă printr'un chestionar pe baza căruia a constatat, că învățământul religios în familie are un caracter simplu, practic, supraconfesional ba chiar universal.²

¹ Prof. Dr. Petru Barbu: Curs de catolică Ed. III. Caransebeș 1933 pagini 15.

² R. Kabisch: „Wie lehren wir Religion“ pg. 74. Chestionarul său cuprinde următoarele întrebări: 1. S'au interesat părinții de religia copiilor? 2. A învățat cineva pe copil rugăciunile? 3. Ce noțiuni s'au dat copiilor despre Dumnezeu? a) Despre raportul lui Dumnezeu cu natura; b) Cu morala? 4. Ce porunci li s'au dat în numele lui Dumnezeu? 5. Au fost copiii amenințați cu Dumnezeu sau li s'au făcut promisiuni? 6. Au primit copil reprezentări despre cer, raiu, iad, îngeri, diavoli? 7. S'a vorbit copiilor pozitiv despre Isus sau în general din sf. Scriptură, din istoria bise-

În general conținutul catehizării în familie se reduce la: Deprinderea copiilor cu rugăciunea seara, dimineața și la masă. Dumnezeu este de față și ne păzește prin îngerii lui păzitori. Dumnezeu este nevăzut, dar toate le vede. El intervine ca o putere moralizatoare. Trebuie să ne temem de El, pentru că toate le vede și nu-I place dacă facem rău. Dumnezeu ne pedepsește cu boală; ne duce în raiu sau ne aruncă în iad. În multe familii se învață cele zece porunci ale lui Dumnezeu. După constatarea lui Kabisch în religia copilului nu este vorba despre Isus, despre opera lui mântuitoare, despre pocăință. Istoria biblică — cu puține excepții — numai atunci joacă un rol, dacă se află în casă o icoană, sau o carte cu chipuri de natura aceasta.¹

Aceste constatări ale învățatului german se potrivesc în mare măsură și la conținutul învățământului religios împărtășit copiilor în sânul familiilor noastre. La noi însă influența Bisericii, ca factor educativ asupra vieții familiare, este mai puternică. Familia românească are posibilitatea să cunoască învățăturile fundamentale ale credinței sale prin cultul divin, care este un factor pedagogic neîntrecut.² Dogma soteriologică, Sfânta Treime, sfintele taine, toate le poate cunoaște din practicele religioase.

Viața și opera Mântuitorului poate fi binecunoscută în familia românească. Sărbătorile de peste an sunt minunate prilejuri pentru câștigarea cunoștințelor de natura aceasta. Așa de pildă la Nașterea lui Isus, în afară de cântările instructive ale Bisericii sunt colindele, cari vorbesc despre evenimentul cel mare al Mântuirii și despre toate cele întâmplate cu această ocazie; steaua minunată, călătoria magilor, închinarea și darurile lor simbolice — „aur luminat, că ești împărat, tămâia să închipuiască firea dumnezeiască, smirna mirositoare sfânta Ta îngropare”, tânguirea iadului, bucuria raiului, supărarea și

ricească? 8. Au fost icoane în casă? 9. Au fost explicate acestea copiilor? 10. A fost Biblia în casă? S'a dat în mâna copiilor să citească, sau s'a celtit pentru ei? 11. S'au explicat sărbătorile? 12. Botezul, nunta, înmormântarea? 13. Au fost aduși copiii la biserică?

¹ R. Kabisch: o. c. pg. 75.

² Despre pedagogia Cultului divin vezi: „Evanghelia în școală” de Dr. Terchilă, Sibiu 1935 pg. 85 urm.

tirănia lui Irod, uciderea pruncilor etc. Copiii cari umblă cu „Steaua” cântă aceste evenimente, iar cei cari umblă cu „Vicleimul” sau „Irozii” le reprezintă în formă dramatică. Această tradiție a făcut posibilă păstrarea învățăturilor bisericii ortodoxe în curățenia lor relativ neatinsă în cursul vremurilor vitrege, fără un număr mare de școli bineorganizate.

Materialul acesta didactic se întregeste cu povestirile anonime în legătură cu diferite întrebări, la cari nu răspunde Biblia ci cărțile atribuite persoanelor biblice. Povestirile acestea au prins rădăcini puternice și alimentează spiritul religios în păturile largi ale poporului. Fantazia vie a mamei află hrană potrivită în: „Epistola Maicii Domnului” care conține „Visul Maicii Domnului”, „Călătoria Maicii Domnului la iad” și „Epistolia lui Hristos”, în „Legenda Sfintei Vineri”, în „Minunile Sfântului Sisoe” etc. cu cari la rândul său mama hrănește fantazia copilului dornic de minuni.

Cercul liniștit al familiei este izvorul primordial pentru întreaga evoluție omenească. De sănătatea trupească și sufletească a familiei și dela colaborarea ei la educație depind toate celelalte. De aici pornește tot binele, dar și tot răul. Cu regret însă constatăm tot mai mult, că familia zilelor noastre nu mai poate corespunde pe deplin cerințelor educației religioase. Viața socială, comercială, uvrieră de azi nu mai permite reculegerea și liniștea internă necesară pentru îngrijirea celor sufletești. Vâltoarea vieții, duhul vremii a smuls rădăcinile sufletului din pământul roditor al tradiției strămoșești.

Hrana sufletească culeasă alădată din tradiția strămoșească, familia de azi nu o mai împărtășește. Alta mai bună părinții nu pot da copiilor, pentru că le lipsește. Rupând cu tradiția religioasă strămoșească, una nouă încă nu și-a putut crea și astfel se sbate într-o grea criză religioasă, urmările căreia se resimt foarte mult în generația tină.

Atât familiei, cât și odraslelor tinere, o mână de ajutor poate să le întindă numai Biserica. Ea va ști să readucă la sânul său și sub scutul ocrotitor familiile înstreinate vremelnice, va întâri convingerea că religia este cel mai puternic factor al culturii în toată vremea deci și azi, va arăta că o înțelegere a vieții culturale românești din veacurile precedente este imposibilă fără Biserică, învățăturile căreia pot fi aduse în cea mai

desăvârșită armonie chiar și cu știința modernă. Iar când va pătrunde din nou în familia zilelor noastre duhul Bisericii strămoșești atunci și generația tinăra va fi salvată, pentru că va fi îndrumată să caute în Biserica strămoșească liman izbăvitor pe marea vieții turburate de duhul vremii, și îndemn neîncetat pentru realizările morale.

4. STATUL ȘI CATEHIZAREA.

Pentru a ne putea pronunța asupra rolului pe care-l are statul în domeniul catehizării, trebuie să ne lămurim asupra concepției, pe care o avem despre stat. Judecând din acest punct de vedere teologul german R. Kabisch vorbește despre: a) statul forței, b) statul dreptului și c) statul cultural.¹

Vechiul stat al forței — zice R. Kabisch — silea pe copii că participe la învățământul religios, fiind convins că astfel își va crește cetățeni ascultători. Această concepție este înlocuită cu ideea statului de drept, o instituție loială, menită să susțină ordinea de drept și libertatea personală a individului. Statul în forma aceasta asigură viața și proprietatea individului nefăcând deosebire de starea socială și amestecându-se cât se poate de puțin în viața particulară. Puțin se interesează de viața internă sufletească a cetățenilor săi, fie din punct de vedere religios, moral, artistic, sau științific. Puternicul mecanism al statului asigură cetățeanului său o viață absolut liberă de orice primejdie externă sau internă. Cum își dezvoltă individul viața proprie sufletească, e treaba lui.

În timpul din urmă se impune tot mai mult ideea statului cultural. Deși acesta are aceeași atitudine față de libertatea internă și externă a individului, totuși nu lasă pe individ să se părăginească în singurătatea sa, sau să rățăcească în viața aceasta fără un scop mai înalt. „Statul este puternicul administrator al celor mai importante bunuri de viață națională. Ca atare are datoria să transmită generației tinere prin educație și instrucție cultura încredințată lui de generația premergătoare”.² De aceea se îngrijește cu sârguință de toate bunu-

¹ R. Kabisch: o. c. pg. 81—82.

² Lehre vom Religionsunterricht: Friedrich Niebergall, Langensalza 1926 pg. 12.

rile culturale: de știință, de artă, de educația poporulul, păstrarea datinilor religioase, morale, naționale.

Statul știe că — precum ne învață istoria — *între cele mai de valoare bunuri culturale se află religia* și din cauza aceasta de religie trebuie să se îngrijească în rândul prim. El nu poate crea religie, precum nu poate produce știință sau artă, dar el poate, și aceasta este chemarea lui supremă, să apere comunitatea religioasă, care s'a format fără contribuția lui. El poate sprijini știința religioasă susținând facultățile teologice. Statul trebuie să țină seamă ca elevii în școlile sale să nu crească fără cunoștința bunului suprem cultural, care este religia, sau să treacă nepăsător pe lângă cele sfinte, cari în tot trecutul au format cea mai ziditoare hrană a sufletului național.

Pornind dela idea statului cultural, R. Kabisch și aderenții lui ajung la convingerea, că statul este îndreptățit și obligat să se îngrijească de catehizare. Statul cultural — susține Kabisch — ține între orice împrejurări și este singur capabil să împreune idealul religios cu cel cultural. Învățătorul de stat fiind și catehet are cultură generală, nu numai religioasă. Preotul, care-și slujește cu devotament Biserica sa, devine, din punct de vedere cultural, unilateral. El se preocupă neîncetat cu idei și sentimente religioase și astfel se înstrăinează de lumea spirituală a culturii universale. De aici rezultă, că preotul nu cunoaște clar sufletul omului de cultură laică.

Învățătorul-catehet este familiarizat cu cultura generală potrivită gradului de dezvoltare a omului de azi asupra căruia are să influențeze. Pentru aceea statul își nimicește dreptul propriu la catehizare, dacă angajează astfel de catiheti, cari nu sunt în stare să împreune în sine idealul religios cu cel cultural rămânând anchilozafi în o concepție exclusivistă bisericască. Învățătorul-catehet înțelege pe fii veacului său, simte împreună cu ei, pentru că seamănă cu aceștia. De aceea va ști să îngrijească ramura vieții religioase astfel, ca aceasta să se desvolte în mod armonios cu celelalte ramuri ale vieții sufletești.

Tot așa judecă, între alți aderenți al lui R. Kabisch, teologul de Marburg Friedrich Niebergall,¹ care susține, că statul are să conducă învățământul religios, pentru că el este puternicul re-

¹ Friedrich Niebergall: „Lehre vom Religionsunterricht” pg. 9—21.

prezentant al voinței poporului, și ca atare trebuie să se îngrijească de transplantarea bunurilor supreme în sufletul generației tinere. Ori religia este cea mai scumpă zestre sufletească a unui popor, ea este cea mai esențială parte constitutivă a culturii naționale și izvor bogat de putere sufletească a neamului. Statul ca îngrijitor al vieții naționale este singur chemat să canalizeze aceste bogății spre sufletul descendenților printr'un învățământ religios condus de el. Prin urmare, dacă statul garantează Bisericii și familiei, că prin catehizarea condusă de el nu va urmări scopuri meschine politice, am putea încredința ui învățământul religios.

Felul acesta de argumentări în favorul statului în chestiune de catehizare are un ecou puternic și la noi. Dar învățământul religios condus de stat în scurt timp a dovedit adevărul cuvintelor Mântuitorului: „Dați cele ce sunt ale Cesarului, Cesarului și cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu“.

În anul 1932 statul a cedat Bisericii catehizarea în școlile primare, pentru că s'a convins, că ogorul acesta este nepotrivit pentru munca sa și toată osteneala lui produce mai multă stricăciune decât zidire.

Statul este o comunitate de drept bazată pe legi. Comunitatea între oameni o crează și o susține numai prin legile și dispozițiile sale. Cu ajutorul forței sale susține pacea internă și garantează siguranța față de pericolul extern. El stabilește raportul cetățenilor unul față de altul. Mijloacele lui de conducere sunt pedeapsa și remunerarea. Aceasta este activitatea educativă a justiției sale, a cărei supremă realizare nu poate fi altceva decât legalitatea.

Statul tinde să asigure libertatea individului în mijlocul întregului social. Și precum el ca o comunitate juridică asigură existența colectivității cetățenești, tot așa se îngrijește și de bunăstarea publică construind căi și mijloace de comunicație, întemeind instituții și sprijinind întreprinderi de folos public. Sănătatea cetățenilor, promovarea economiei publice, formează terenul activității sale. Se îngrijește de cultura generală, întemeiază biblioteci, zidește școli, muzee și teatre. Însă cu toate acestea statul urmărește numai scopuri pământești. El rămâne exclusiv stăpân al lumii trecătoare. Tot ce realizează pentru înălțarea spirituală a cetățenilor săi are de scop să țină la un loc co-

munitatea externă, văzută și să intensifice capacitatea ei de producție. Peste acest scop efemer nu trece nici statul cultural susținut cu atâta elan de R. Kabisch și Fr. Niebergall.

Ce e drept legalitatea statului sprijinește moralitatea. Litera legii poate să primească viață și sila să fie înlocuită cu acțiunea benevolă. Dar așa ceva se întâmplă numai în cazuri foarte rare. Masa cea mare va rămânea la acțiuni impuse din afară prin lege, căci ea vrea să fie condusă și se supune numai în fața puterii. Astfel statul poate promova numai indirect dezvoltarea moralității. El are să fie trupul sănătos și viguros care asigură sănătatea spirituală a cetățenilor săi.

Atât viața socială cât și cea morală, întemeiată și susținută prin mijloacele mai sus amintite ale statului modern cultural, este o casă zidită pe nisip. Temelia adevărată pentru o viață socială, morală și culturală este religia. Legăturile cele mai puternice între membrii unei societăți le însușește credința religioasă. Cel mai strălucit exemplu îl aflăm în istoria neamului nostru. Puterea spirituală, care a făurit unitatea noastră națională, a fost religia. În general convingerea religioasă în istoria neamurilor s'a dovedit ca cea mai mare putere formătoare de comunitate.

La fel este cu viața culturală și morală. Știm că o cultură este creată și susținută prin tăria credinței. *La începutul fiecărei culturi stă religia.* Prin Mântuitorul nostru Isus Hristos se naște o credință nouă, se naște un ideal nou și cu acesta o morală nouă, o nouă putere de viață, care stăpânește lumea, o știință, o artă nouă. Credința religioasă dă vieții un conținut metafizic, care trece peste vremelnicia aceasta. Credința comună în idealul religios creștin, care nu este supus schimbărilor vremelnice, topește contrastele și face posibilă conviețuirea oamenilor în spiritul moralei creștine.

În comunitatea de credință nu stăpânește principiul luptei pentru existență, „bellum omnium contra omnes”. Acolo domnește o luptă comună, care leagă în mod armonic toate puterile pentru un conținut de viață spirituală, o luptă, care nu ridică pe om contra omului, nu afâță instinctele brutale, ci care dezvoltă puterile sufletești și îndreaptă privirea omului spre o țintă, neperitoare. Câtă vreme viază și primește nutremânt proaspăt o astfel de credință, se poate vorbi de progres cultural și moral.

Statul cultural dorește fără îndoială să realizeze o cultură înaltă. Dar idealul său cultural, ca orice creațiune omenească, este foarte efemer. El se schimbă din generație în generație. Ba mai mult. Idealul cultural al statului depinde de guvern, care se schimbă foarte des. *Cum ar fi deci cu puțință, ca idealul religios, creat de Dumnezeu, să depindă de un ideal creat de om?*

Chiar dacă statul cultural modern afirmă, că are nevoile de religie și vrea să se folosească de ea ca de un puternic factor cultural pentru realizarea scopurilor sale, prin aceasta se trece cu vederea faptul, că astfel religia este dejosită la rolul unei simple unelte. Din acest motiv — pentru mulți atât de neînsemnat — rezultă ca una dintre cele mai mari greșeli, încredințarea catehizării pe mâna statului. Dorind acesta să-și formeze cetățeni buni, adică corespunzători scopurilor sale, se va simți îndreptățit să influențeze catehizarea după bunul său plac, care adeseori nu stă în armonie cu principiile Bisericii noastre.

În domeniul catehizării statul trebuie să dea mână liberă Bisericii.¹ Idealul Bisericii, și în special idealul Bisericii ortodoxe, nu va veni în conflict cu un stat cultural în adevăratul înțeles al cuvântului. Statul român s'a născut și s'a dezvoltat la sânul Bisericii strămoșești. O mamă bună nu va împiedeca prosperarea fiului său. Dar fiul adeseori își bate joc de mama sa. Biserica formează cetățeni ai împărăției ceriurilor. Ori un cetățean al împărăției ceriurilor nu poate să facă decât cinste împărăției pământești. Deaceia statul român face un gest foarte înțelept atunci, când lasă Bisericii mame creșterea fiilor săi.

¹ Wilhelm v. Humboldt: Ideen zu einem Versuch die Grenzen der Wirksamkeit des Staates festzustellen (Reklam's Universalbibliothek).

MISTICA PAULINĂ

SCHIȚĂ BIBLIC—TEOLOGICĂ

de Diacon GRIGORIE T. MARCU, profesor

1. Introducere. — 2. Paulinismul cuprinde și o teologie mistică. — 3. Esența misticei pauline: împreunarea cu Hristos. — 4. Terminologia misticei pauline: a) formula ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ și sinonimele ei; raportul acesteia cu b) formula ἐν θεῷ și c) ἐν πνεύματι. — 5. Cum se săvârșește incorporarea creștinului la Hristos? 6. Mistica paulină nu-i tributară misticelor păgâne. — 7. Originalitatea și originea istorică a misticei pauline.

1. Oricât ne-ar părea de îndrăzneală o încercare de sinteză asupra misticei pauline, ea nu-i totuși o noutate, cum s'ar putea crede, în sistemul teologiei condensate de neîntrecutul Apostol în scripturile sale. Mistica paulină își socotește vârsta cu vechimea istorică a paulinismului, cum vom vedea în cele ce urmează, unde vom arăta că — și de ce — sf. Apostol Pavel a fost și mistic — alături de „apostol“, „misionar“, „filosof“, ș. a. m. d. — și anume, un mistic în înțelesul deplin al cuvântului. Ceeace-i nou în această direcție, e *interesul* arătat de știința teologică față de conținutul mistic al scripturilor pauline și de latura mistică a personalității sf. Apostol Pavel, interes care s'a ivit destul de târziu și a cărui urmare firească și imediată a fost identificarea și sistematizarea elementelor de teologie și trăire mistică a Apostolului¹. Numai în acest sens putem spune, cu Bartmann,² că sf. Apostol Pavel ca „mistic“ trecea în știința protestantă de acum două decenii nu numai ca un fapt hotărât, indiscutabil, ci și ca o...descoperire proaspătă.

¹ Nu Luther și Calvin suni cei cari au descoperit și înțeles mistica creștină a Apostolului; mai înainte de ei, îl aflăm pe adevăratul Pavel viu (lebendig) în Biserica veche, îndeosebi la Părinții greci. Dovadă scrierea mistică a lui Nicolae Cabasilas (sec. XIV) despre „Viața în Hristos“ (περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς). Cf. A. Delssmann—Paulus; Tübingen, Mohr, ² 1925, 122—123 și nota 1.

² Dr. Bern. Bartmann—Paulus, Die Grundzüge seiner Lehre u. die moderne Religionsgeschichte; Paderborn, Bonifacius, 1914, 74.

Acest interes viu față de mistica paulină, îl ilustrează nenumărate lucrări apărute în ultimele decenii, atât la romano-catolici, cât mai ales la protestanți. Pentru o orientare sumară, ajung cele menționate în corpul expunerii acesteia.¹

Tot atât de recentă ca și studierea asiduă a misticei pauline e problema raportului dintre această mistică și misterele religiilor orientale contemporane Sf. Apostol Pavel, cari au inundat la vremea aceea întreg imperiul roman. E dela sine'nteles că o bună parte din numeroasele studii de mistică paulină își datoresc existența lor tocmai controverselor aprige ce s'au iscat în jurul acestei probleme atât de acute.

2. Până să ajungem să vorbim de aceste controverse, avem altceva de făcut. Și anume, socotim că trebuie să lichidăm înainte de toate chestiunea dacă — și întrucât — putem vorbi de o *mistică paulină* și dacă suntem îndreptățiți să aplicăm Sf. Apostol Pavel atributul de *mistic*?

Subliniem, în prealabil, o primă dificultate în rezolvarea acestei chestiuni de definiție: antichitatea greacă nu cunoștea un substantiv feminin care să însemneze ceea ce numim noi „mistică”. Ea poseda în schimb cuvântul apropiat *μυστικός* (*ón*), întrebuințat de preferință sub forma pluralului *τὰ μυστικά*, cu însemnarea de lucruri secrete, tainice, misterioase, ascunse. „Secretele” acestea erau de ordin religios. Ele nu se desvăluiau decât celor inițiați — și nu totdeauna complet. Nimic din ceea ce constituia patrimoniul acestui domeniu nu putea fi împărtășit celor profani, celor neinițiați, decât prin mijlocirea imaginilor și a simboalelor.

Cu înțoita însemnare de „lucru secret” și „lucru simbolic”, cuvântul acesta trece dela anticii Herodot, Eschil, Aristofan, Tucidide, Strabon ș. a. la părinții bisericești Irineu, Clement Alexandrinul, Ipolit, cari numiau „lucruri mistice” fie adevărurile de credință, fie instituțiile sacramentale (sf. cuminectură, botezul), adică ceva ce conține elemente inaccesibile cunoașterii

¹ Pentru detalii bibliografice se pot consulta cu folos: Dr. G. Stäfelbach — *Die Vereinigung mit Christus als Prinzip der Moral bei Paulus*; Freiburg i. B., Herder, 1932, 116—128; Werner Schmauch. — *In Christus, Eine Untersuchung zur Sprache u. Theol. des Paulus*; Gütersloh, Bertelsmann, 1935, 188—191 și Em. Mersch — *Le Corps mystique du Christ*; Brouwer, Paris, 1936, tom I, 120—122; 140.

și cercetării noastre efectuate pe cale naturală, cu mijloacele ce le oferă rațiunea”.¹ Pentru a fi admis să te împărtășești din aceste „sfinte mistere”, era necesară o inițiere, iar ca să cunoști învățătura împreună cu ele îți trebuia favoarea unei revelații care să ți-o lămurească.

Desvoltând aceste considerații de definire a misticiei, I. B. Colon² susține că antichitatea creștină era de tot firesc să desemneze prin termenul „mistică” secretele, tainele harului sau ale lucrării vieții supranaturale în suflet, în special legăturile supranaturale ale omului cu Dumnezeu, raporturile prin care omul se împreunează cu Dumnezeu: credință, nădejde, dragoste, har; într-un cuvânt, viața religioasă în înțelesul ei cel mai profund și mai intim. În continuare, același autor constată că *antichitatea creștină a înțeles îndeobște, prin „mistică”, știința vieții spirituale*.

Folosirea acestui termen în vocabularul modern,³ nu ne interesează aici. Am complica fără nici un folos expunerea noastră.

N'am pomenit nici un cuvânt despre raporturile acestui termen cu Testamentul Nou, deși dela anticii greci până la părinții bisericestii, calea trece, cronologic, pe aici. Care-i pricina? Una singură.

Dacă consultăm uzaful biblic, vom constata cu Colon⁴ și cu orice dicționar complet al originalului Testamentului Nou,⁵ că termenii *μυστικός, τὰ μυστικά* nu se întâlnesc nicăieri în Testamentul Nou — și nici alte derivate ale verbului *μύω*.⁶

¹ Mai pe larg la I. B. Colon — A propos de la mystique de s. Paul (Revue des Sciences religieuses, t. XV, 1935) p. 163 urm. și Lucien Roure — Mysticisme, art. in Dict. apologétique d'Alès, t. III,⁴ 1926, col. 1014.

² p. 160.

³ Vezi Deissmann — Op. cit. 117 urm.; Roure — loc. cit. și urm.; Colon 161 urm.

⁴ p. 163.

⁵ Noi utilizăm pe cel al lui Walter Bauer — Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des N. T. etc.; Glessen, Töpelmann, ³ 1928.

⁶ Afară de perfectul pasiv *μεμύημαι*, care apare numai o singură dată la Filipeni 4, 12. Termen tehnic pentru limba mistereilor, la Sf. Pavel el n'are un sens religios: *ἐν παντί καὶ ἐν πάντων μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πενᾶν...* (în orice și în toate am fost înfișat să flu și sătul și flămând). Cf. Colon, 163; W. Bauer, col. 833.

În schimb, termenul *μυστήριον*¹ (mister, taină) se află destul de des în Testamentul Nou, mai cu seamă la Sf. Apostol Pavel. Cuvântul acesta însă nu ne conduce la esența misticei pauline.²

Acest excurs în căutarea unei definiții adecvate spiritualității pauline, se pare că n'a dus la nici un rezultat. Dificultatea unei asemenea întreprinderi a fost relevată de alții, înaintea noastră. Colon³ observă pe drept că pricina din care nu s'a putut ști multă vreme dacă spiritualitatea paulină conține o mistică, are a se căuta în nesiguranța ce domnește privitor la obiectul precis al misticei, precum și în absența totală a acestui termen din vocabularul Testamentului Nou. El distinge, în această privință, două atitudini ale teologilor față de problema unei mistici pauline, amândouă false:

I) unii au refuzat Sf. Apostol Pavel și teologiei sale orice element mistic;⁴

II) alții socotesc că învățătura Apostolului—privitoare la viața spirituală este impregnată de mistica elenistică; cu alte cuvinte, admit existența unei mistici pauline dar proclamând-o tributară misticei păgâne, îi tăgăduesc implicit originalitatea.⁵

Categoriile lui Colon cer unele complectări. Căci în nici una din acestea nu vedem cum ar putea fi încadrată valoroasa monografie a lui A. Deissmann despre Sf. Apostol Pavel, în care Apostolul este insistent studiat din acest punct de vedere și proclamat mistic.⁶ Trecând peste ezitățile lui Deissmann când e vorba să precizeze originea misticei pauline și raportul

¹ Vezi F. Prat — La Théologie de Saint Paul; vol. II, 19 1933, 467 urm. Mersch — Op. cit. I, 96 urm. și W. Bauer — la loc.

² Cf. Bartmann — Op. cit. 75.

³ Art. cit. 163—164.

⁴ El se gândește la Albrecht Ritschl și Schleiermacher. Comp. și Deissmann — Op. cit. 118 și 290—291.

⁵ Amănunte la Albert Schweitzer — Geschichte der paulinischen Forschung; Tübingen, Mohr, 1933, îndeosebi cap. VII, 141 urm. (merge numai până la 1911); Kurt Deissner — Paulus u. die Mystik seiner Zeit; Leipzig și Erlangen, Deichert, 1921, cap. I, 1—17; A. Schweitzer — Die Mystik des Apostels Paulus; Tübingen, Mohr, 1930, 27—41 ș. a.

⁶ Tot aici aparține valoroasa monografie a romano-catolicului Dr. Alfred Wilkenhauser — Die Christumystik des hl. Paulus (în colecția Biblische Zeitfragen, Heft 8—10. XII Folge); Münster i. W. 1928 și Iohann Schneider — Die Passionsmystik des Paulus; Leipzig, Hinrichs, 1929. Schneider îl urmează pe Deissmann, al cărui elev credincios este.

ei cu mistica păgână, chestiuni despre cari va mai fi vorba aici, constatăm deocamdată existența unei a

III-a categorii de înțelegere a scripturilor pauline și a vieții religioase a Apostolului, care recunoaște o latură mistică pronunțată în teologia și viața neîntrecutului misionar.

Categoriile acestea pot fi multiplicare la infinit. Nu o facem, pentru că am complica expunerea aceasta cu amănunte de cari aici ne putem dispensa deocamdată și al căror loc ar fi într-o istorie detaliată a studiilor de teologie paulină. Ceeace trebuie să subliniat după aceste scurte considerațiuni, e faptul că punctul de vedere reprezentat de Deissmann s'a impus atențiunii teologilor protestanți, ca și romano-catolici. Într'adevăr, astăzi se recunoaște tot mai lămurit că există o mistică paulină, prin care nu se înțelege teologia stărilor extraordinare, ci elementele fundamentale ale doctrinei Apostolului despre har și viața supranaturală. Paralel cu aceasta se înțerebuințează curent expresia de „viață mistică”, prin care trebuie să înțelegem viața spirituală a Apostolului în toate manifestările ei.

În rezumat, dacă „prin mistică se'nțelege, teologic vorbind, împreunarea personală spirituală a creștinului cu Dumnezeu”,¹ atunci suntem deplin îndreptățiți să vorbim de o „mistică paulină” și de „Sf. Apostol Pavel ca mistic”, pentru că atât scripturile cât și viața Apostolului ne desvăluiesc, la tot pasul, existența unei statornice preocupări și a unor continue experiențe de viețuire în Domnul.

3. După ce am stabilit în principiu că teologia și viața spirituală a Apostolului conține o mistică, urmează să vedem care-l esența, terminologia și elementele misticei pauline?

Când am căutat să determinăm, în cele precedente, înțelesul în care trebuie să considerat termenul „mistică”, am adoptat definiția după care, din punct de vedere teologic, prin mistică avem să înțelegem împreunarea personală spirituală a creștinului cu Dumnezeu. Această precizare își are importanța ei deosebită pentru mistica paulină, căci pentru Sf. Apostol Pavel Dumnezeu e o ființă personală. El nu-l concepe pe

¹ Cf. Barlmann — Op. cit. 74.

Dumnezeu în mod panteistic. Impreunarea creștinului cu Dumnezeu se face cu o ființă personală.¹

Prin urmare, mistica paulină nu-i o mistică naturalistă-panteistă.

Impreunarea omului cu Dumnezeu se stabilește, după Sf. Apostol Pavel, prin persoana Mântuitorului Hristos. *Hristos cel mort și înviat* este centrul misticei pauline, așa cum este centrul paulinismului, al teologiei pauline în genere.² F. Prat,³ care a scris pagini strălucite asupra acestui subiect, constată că orice încercare de-a înțelege un fragment oarecare din scripturile pauline făcând abstracție de persoana lui Isus Hristos, nu va ajunge la nici un rezultat. El dovedește acest adevăr pe lângă care au trecut toți autorii mai vechi de teologie biblică fără să-l sesizeze, cu un calcul aritmetic cât se poate de simplu: lăsând la oparte epistola către Evrei⁴ numele de „Domnul” (κύριος) apare sub peana Sf. Apostol Pavel cam de 280 de ori; „Isus” (Ἰησοῦς) cam de 220 ori; „Hristos” (Χριστός), de aproape 400 de ori. „Isus Hristos” este tema generală a propovăduirii pauline; „Isus Hristos cel răstignit” este subiectul său special, cu observația că în ochii Sf. Apostol Pavel, moartea lui Hristos este inseparabilă de învierea Sa, fără de care, din punct de vedere soteriologic, ea ar fi incompletă, căci una este complementul și corolarul celeilalte.

Teologia paulină este cristocentrică. La fel mistica paulină, care nu-i decât o parte din întregul acestei teologii. Hristos cel mort și înviat este centrul ei și nu Isus Hristos „persoana istorică”, nici Hristos cel „preexistent”. Ultimul, pentru că El era o taină care abia târziu s’a descoperit lumii. Ce-

¹ E o „Persönlichkeitsgemeinschaft”, „Persönlichkeitsmystik”. Hristos este cugetat de Sf. Apostol Pavel peste tot ca persoană și nu în sens modalistic, ca o energie dumnezeiască. Cf. Bartmann — Op. cit. 74 și 77.

² Cf. Prat — Op. cit. II, 14 urm., Mersch — Op. cit. I, 95—96. Vezi și Prat — Saint Paul et le paulinisme, art. în Dict. apol. d’Alès, t. III, 4 1926, col. 1621 urm.

³ Théol. s. Paul, II, 14 urm.

⁴ Această excepție nu înseamnă eliminarea epistolei către Evrei din grupul scripturilor pauline. Teologii rom.-cat. îl recunosc canonicitatea și fondul paulin. În ceea ce privește limba acestei epistole — și aici tocmai de asta-i vorba — „ea este a unul necunoscut al cărui nume numai Dumnezeu îl știe”. Cf. Prat — Op. cit. I, 431; vezi și excursul dela pag. 552—559.

lălat, pentru că abia prin patimile, moartea și învierea Sa ne-a dobândit favoarea de-a fi împreunați prin El, cu Dumnezeu.¹

Esența misticei pauline o constituie această împreunare a creștinului cu Hristos, care-i centrul ei și al paulinismului în genere.²

Consecința împreunării cu Hristos, e viața cea nouă în care e situat cel credincios.

4. Pentru a exprima cât mai intuitiv această împreunare mistică a creștinului cu Hristos, Sf. Apostol Pavel întrebuințează o anumită terminologie, care-i e proprie. Iată expresiile cele mai uzitate: ἐν κυρίῳ (a fi în Domnul), ἐν πνεύματι (a fi în Duh), ἐν τῷ θεῷ (a fi în Dumnezeu), ἐν ᾧ, ἐν αὐτῷ (a fi în El, în acesta, scil. în Domnul Isus Hristos). Mai importantă decât acestea, fiindcă-i mai explicită, e formula ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ sau simplu ἐν Χριστῷ. Asupra acestor expresii — și a celor înrudite cu ele — începând cu faimoasa monografie a lui Deissmann,³ s'a scris o întreagă literatură.⁴ O dovadă mai mult importanța lor, care a fost recunoscută destul de târziu.

a) Adolf Deissmann, care a studiat cu cunoscutele-i competență și pentru prima dată expresia *în Hristos Iisus*, constată că ea apare în scripturile pauline — minus epistola către Evrei — sub una sau alta din formele sinonime înșirate mai sus, de 164 ori. Distribuind această sumă pe singuraticile epistole, căpătăm următoarea tabelă analitică⁵ despre frecvența apariției lor:

¹ Cf. Bartmann — Op. cit. 75.

² Cf. Mersch — Op. cit. I, 95.

³ G. Adolf Deissmann — Die neutestamentliche Formel „in Christo Iesu“; Marburg, 1892. Nouă nu ne-a fost accesibilă decât partea II-a a acestei lucrări, p. 70—133, prezentată ca dizertație inaugurală la examenul de licență în Teologie al autorului și tipărită sub titlul: Die Formel „in Christo Iesu“, Marburg, Universitäts-Buchdruckerei, 1892. După ea cităm.

⁴ Cele mai importante le notează Deissmann—Paulus, ² 1925, 111 nota 1. La acestea mai trebuie adăugată cel puțin monografia citată a lui W. Schmauch.

⁵ Pentru amănunțele acestor tabele vezi Prat — Op. cit. II, 476, cu observația că ea conține unele erori vizibile, a căror rectificare e destul de anevoioasă.

I Tesaloniceni	de 7 ori
II Tesaloniceni	„ 3 „
Galateni	„ 9 „
I Corinteni	„ 23 „
II Corinteni	„ 13 „
Romani	„ 21 „
Filipeni	„ 21 „
Coloseni	„ 18 „
Efeseni ¹	„ 35 „
Filimon	„ 5 „
I Timotei	„ 2 „
II Timotei	„ 7 „
Tit	„ 0 „

La acestea, Prat² socotește că mai trebuie să adăugăm Fil. 4, 13, Efes. 1, 6 și 4, 21.

Care-i înțelesul acestei expresii?

Intrucât explicațiile ce i s'au dat de numeroșii teologi cari s'au oprit asupra acestei chestiuni și au discutat-o pe larg prezintă oarecari deosebiri de nuanțe în interpretarea ei, socot că trebuie să facem întâi de toate cunoștință cu cele mai răsarite din ele.

Deissmann, în rezultatul final al monografiei citate,³ face următoarele constatări: *formula ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ caracterizează raportul creștinului față de Hristos*. Cum trebuie înțeles acest raport, ne-o spune în continuare, dar numai cu probabilitate: „ca un fel de prezență locală în Hristos cel pneumatic. Această idee, care n'are o analogie corespunzătoare în nici un fel de raport dela om la om, putem să ne-o tălmăcim prin analogia expresiilor ἐν πνεύματι și ἐν τῷ θεῷ, cari reprezintă un fel de-a fi într'un element pneumatic asemănător cu aerul. Cât privește întrebarea dacă trebuie să înțelegem această idee fundamentală a formulei (scil. prezența locală) în sensul propriu al cuvântului sau ca o simplă figură retorică, nu putem hotări cu

¹ Să se observe frecvența acestor expresii în epistolele captivității (indeosebi Efeseni), cari conțin o învățătură explicită despre corpul mistic al lui Hristos.

² Op. cit. II, 477.

³ pag. 97—98.

siguranță; totuși prima posibilitate (scil. sensul local) prezintă cel mai înalt grad de verosimilitate. În tot cazul, fie că se înțelege în sensul propriu, fie în sensul figurat al cuvântului, expresia *ev* X. I. constituie termenul specific paulin pentru cea mai intimă împreună viațuire ce se poate concepe, a creștinului cu Hristosul cel (pururea) viu”.

Johannes Weiss,¹ cu toată nu consimte întru totul cu rezultatul la care ajunge Deissmann, recunoaște că acesta din urmă a soluționat cu multă pricepere și tact această temă prin care s'a silit să se apropie cât mai mult de unul din punctele centrale ale religiei pauline. După o examinare amănunțită a fiecărui caz, Weiss ajunge la concluzia că expresia mistică și specific pneumatică *ev* Xp. I. „care a fost tălmăcită corect de Deissmann”, ocupă un spațiu mult mai redus decât pretindea precursorul său.

Dacă studiile citate ale lui Deissmann și Weiss au fost mai mult lucrări de gramatică decât de exegeză, cel al lui *Hans Em. Weber*,² despre care vrem să vorbim, se ocupă de expresia „în Hristos *lisus*”, cu specială referință la mistica paulină. Despre opinia lui Deissmann, pe care o discută într'un scurt istoric asupra studiilor privitoare la acest subiect, vorbește elogios. Valoarea expresiei pomenite pentru mistica paulină, Weber încearcă s'o tălmăcească. Și se achită onorabil de această sarcină. Formula mistică *ev* Xp. își găsește întreaga profunzime de concepție și experiență în angrenajul ideii prezenței Domnului celui viu. „A fi în Hristos” înseamnă a fi cuprins, a fi îmbrățișat de prezența lui Hristos, înseamnă a fi situat în viața Sa prin experimentarea prezenței Sale active eficace”. Mistica paulină crește din „a muri și a fi răstignit împreună cu Hristos”. Pentru care pricină, Weber o numește deadreptul „mistică a crucii”. Expresia se acopere întocmai cu „mistica lui Hristos”. Deosebirea dintre ele e numai aparentă. Pe când ultima e mai generală, cea dintâi precizează actul prin care Hristos ne-a făcut părtași vieții trăite în El, cu El.

¹ Paulinische Probleme: Die Formel *ev* Xp. I. in Theologische Studien u. Kritiken 1896, p. 8 și 32.

² Die Formel „in Christo Jesu” u. die paulinische Christusbystik, in Neue kirchliche Zeitschrift 1920, p. 233 și 248.

*Paul Feine*¹ acceptă întru totul concluziile lui Deissmann și Weber. Expresia „în Hristos” exprimă la Sf. Apostol Pavel deea comunității de viață și a legăturii interioare a creștinului cu Hristos, în care se mișcă întreagă existența credinciosului și din care trebuie să crească tot ceea ce săvârșește el. El recunoaște pe baza unui loc ca Rom. 12, 5 că această reprezentare poate avea un sens local. În general, Sf. Apostol Pavel vrea să accentueze cu acest fel de-a vorbi, că tot trecutul său a fost îngropat cu Hristos, că acum voința lui Hristos stăpânește voința sa și duhul Lui a devenit puterea vieții sale.

F. Prat,² după o examinare serioasă a diverselor laturi ale problemei, ajunge la următoarea concluzie: În virtutea teoriei corpului mistic, noi facem parte integrantă din Hristos, ne îmbrăcăm în Hristos, suntem cufundați în Hristos, Hristos este în noi și noi suntem în Hristos. Acesta este sensul curent și ca să zicem așa tehnic al expresiei *in Hristos* *Isus* la Sf. Apostol Pavel, îndeosebi când e vorba de viața supranaturală a creștinului și de împreunarea laolaltă a creștinilor.

Nu ne întindem mai departe. Studiile îndelungate de cari s'a împărtășit această expresie, au stabilit definitiv cel puțin două lucruri:

În ce privește *vocabularul paulin*, *ev Xp. I.* este expresia preferată a limbii religioase a Apostolului. Sf. Pavel este creatorul ei. El a creat-o pentru a exprima cu ea ceva propriu, ceva specific paulin, ceva ce-l interesa numai pe el.³

În ce privește *mistica paulină*, formula *ev Xp. I.* este într'adevăr expresia clasică, este vehicolul specificului misticei pauline.⁴

Am arătat la începutul acestei secțiuni că terminologia mistică a Apostolului mai înglobează și alte expresii afară de *ev Xp. I.* și sinonimele sale. Am stabilit înțelesul acestei formule și am arătat că mistica paulină este o mistică cristocentrică, o mistică a lui Hristos.

Urmează acum să vedem în ce legătură stau expresiile

¹ Theologie des Neuen Testaments; Leipzig, Hinrichs, ⁶ 1934, p. 233.

² Op. cit. II, 478.

³ Deissmann — Die Formel etc. 70.

⁴ H. E. Weber — Cp cit. 233.

ἐν θεῷ și ἐν πνεύματι cu ἐν Χρ. Ι. și sinonimele ei și să cercetăm dacă ele nu contrazic cristocentrismul misticei pauline.

b) Spre deosebire de Sf. Apostol Pavel, s'a remarcat că celălalt mistic proeminent dintre autorii cărților T. N., Sf. Apostol Ioan, raportează mistica sa direct la Dumnezeu. Și s'a pus întrebarea dacă diferența aceasta e o deosebire sau nu? Răspunsul poate fi numai acesta: în fond, nu-i nici o deosebire. Mistica ioaneică și mistica paulină sunt în ultimă analiză unul și același lucru.

Am spus că mistica, în înțeles teologic, înseamnă împreunarea omului cu Dumnezeu. Această împreunare cu Dumnezeu, această reîntoarcere a omului la Cel ce este alfa și omega existenței sale, se poate concepe în două feluri: în direcție ascendentă sau descendentă; adică, fie că *omul se silește să se înalțe la Dumnezeu* într'un mod care scapă oricărei analize psihologice, fie că *Dumnezeu coboară în om*, se sălășluște și lucrează în el, ajutându-l să se înalțe până la scaunul măririi Sale.¹

Prima modalitate aparține teologiei stărilor excepționale, e apanajul marilor mistici.

A doua, e accesibilă nouă tuturor. Ea a fost stabilită prin venirea Mântuitorului. El este Mijlocitorul dintre Dumnezeu și om. Intruparea Lui a apropiat mai întâi pe Dumnezeu de om, pentruca omul cufundat în păcat să se poată înălța până la Dumnezeu și să se împreune cu El. Iată ce explică — conchide Colon² — pentruce la Sf. Apostol Pavel principiul împreunării cu Dumnezeu este înainte de toate împreunarea cu Hristos. Iar Hristos e Dumnezeu. Aceasta se poate constata în scripturile pauline ori de câte ori vrei. Nivelarea pârutei diferențe dintre ἐν Χρ. Ι. și ἐν θεῷ nu necesită o mai amplă expunere, pentrucă nu prezintă nici o dificultate.

c) Ceva mai dificilă de precizat e relația dintre expresiile ἐν Χρ. Ι. și ἐν πνεύματι. Sunt ele echivalente sau nu?

În jurul acestei probleme s'au purtat discuții aprinse.

¹ Cf. Colon — Art. cit. 171. Vezi și subtilele distincțiuni ale lui Delssmann — Paulus, 119 urm.

² Loc. cit.

*Hermann Gunkel*¹ a atras atenția din bună vreme asupra legăturii care există între aceste două expresii. El merge până la a le identifica complect. Căci, după părerea sa, înrăuirile de tot felul ale lui πνεύμα, apar în alte locuri ale scripturilor pauline ca înrăuiri ale lui Hristos însuși.

Deissmann, mai moderat, cu toatecă se declară de acord, pe deplin, cu observația lui Gunkel, constată că în 15 din cele 19 locuri de câte ori apare expresia ἐν πνεύματι la Sf. Apostol Pavel, ea este însoțită de aceleași noțiuni esențiale specific pauline, ca și formula ἐν Χρ.² Care-i adevărul?

Întâi de toate, constatăm că nu se poate tăgădui un anumit paralelism între cele ce ni se spun în scripturile pauline despre Hristos și πνεύμα. Pentru ilustrarea acestei afirmații, vom pune față'n față următoarele locuri pauline:³ Hristos sălășluște în noi dar și Sf. Duh (Rom. 8, 9—11); ne împărtășim cu Hristos (1 Cor. 1, 9) și cu Sf. Duh (2 Cor. 13, 13; Fil. 2, 1); ne îndreptăm în Hristos (Gal. 2, 17) precum și în Sf. Duh (1 Cor. 6, 11); suntem sfinșiți în Hristos (1 Cor. 1, 2) și în Sf. Duh (Rom. 15, 16); suntem pecetluiți în Hristos (Ef. 1, 13) și în Sf. Duh (Ef. 4, 30); suntem făiași împrejur în Hristos (Col. 2, 11) și în Sf. Duh (Rom. 2, 29); Hristos sălășluște întru noi (Rom. 8, 10) dar și Sf. Duh (Rom. 8, 9, 11; 1 Cor. 3, 16); suntem temple ale lui Dumnezeu (1 Cor. 3, 16) și temple ale Sf. Duh (1 Cor. 6, 19). Mai mult, dacă această paralelă între Hristos și Sf. Duh e bătătoare la ochi, impresia aceasta se întărește când Sf. Apostol Pavel le nivelează deadreptul, afirmând că „Domnul este Spiritul“ (2 Cor. 3, 17).

Și totuși, lucrurile nu stau tocmai așa.

Discutând tezele lui Gunkel și Deissmann, F. Prat⁴ a luat atitudine contra lor, dovedind cu argumente temeinice următoarele:

I. Expresiile ἐν Χρ. și ἐν π. se pot înlocui reciproc, fără să schimbe prea mult înțelesul, acolo unde ultima înseamnă Sf.

¹ Die Wirkungen des heiligen Geistes; Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1888, p. 97: „Alle Arten der Wirkungen des πνεύμα erscheinen an anderen stellen als Wirkungen Christi selbst“.

² Idem, 85; Paulus, 110.

³ Paralela aceasta e alcătuită de Bartmann — Op. cit. 76. Vezi și Deissmann—Paulus, 110.

⁴ Op. cit. II, 479—480.

Duh, adică a treia persoană a Sf. Treimi, afară de locurile unde-i vorba în mod expres de *harisme* (d. ex. în 1 Cor. 12, 3; 14, 16).

II. Acest schimb este imposibil în trei categorii de locuri pauline:

a) unde se spune că Dumnezeu ne-a iubit și ne-a ales etc. „în Hristos” (Rom. 8, 39; 2 Cor. 5, 19; cf. 1, 3 etc.);

b) unde se vorbește de Hristos ca mijlocitor pentru păcatele noastre, ca „al doilea Adam” (Rom. 3, 24; 1 Cor. 15, 22; Cf. 2, 13; 4, 32; 2 Tim. 2, 10 etc.);

c) unde expresia ἐν Χρ. are înțelesul de „din punct de vedere creștin, creștinește” etc. (Rom. 16, 3, 9, 10; 1 Cor. 3, 1; 4, 15, 17; 2 Cor. 12, 2; Gal. 1, 22; Fil. 1, 13 etc.).

III. Chiar și acolo unde substituirea unei expresii cu cealaltă este posibilă, ea are urmări, întrucât face să dispară o nuanță destul de delicată, cum se întâmplă în cazul când în descrierea corpului mistic al lui Hristos (biserica) ai înlocui sufletul cu capul sau invers.

De aceste considerații trebuie ținut evidență în precizarea diverselor înțelesuri pe cari le are, după contextul în care e încadrată, atât de dificila noțiune paulină de πνεῦμα. Altfel, erorile de interpretare cari atribuie Apostolului concepții de cari era complectamente străin, sunt inevitabile, cum dovedesc din abundență numeroasele studii asupra acestui subiect.¹

Iată, în câteva cuvinte,² ceea ce nu trebuie scăpat din vedere sub nici un motiv: ori de câteori πνεῦμα înseamnă puterea dumnezeiască ce se coboară de sus și lucrează în noi, adică factorul prin care se promovează și întreține viața cea nouă stabilită de Mântuitorul prin moartea și învierea Sa, nu poate fi substituit cu „Hristos”. Căci „Hristos” pentru Sf. Apostol Pavel — nu numai „Hristos cel preexistent” sau „Hristos cel istoric” ci și Hristosul cel înviat și preamărit, Hristosul „pneumatic”, care-i centrul paulinismului — este cugetat totdeauna ca *persoană* și nu ca o energie dumnezeiască. Bartmann,³ care a

¹ De pildă Dr. Hermann Bertrams — Das Wesen des Geistes nach der Anschauung des Apostels Paulus; Münster i. W., Aschendorff, 1913, 101 urm.

² Mai pe larg la Bartmann — Op. cit. 77.

³ Loc. cit.

clarificat cu argumente definitive această spinoasă problemă, ilustrează deosebirile importante cari există între aceste două noțiuni, cu acest exemplu bine ales: Sf. Apostol Pavel n'ar fi scris bunăoară niciodată că Dumnezeu ne-a trimis pe Duhul Său cel sfânt ca să ne mântuiască prin patimile și moartea Lui; întruparea și mântuirea se potrivesc numai Domnului, nu Duhului sfânt. Din această pricină, pentru Sf. Apostol Pavel „Hristos este Viața” (Fil. 1, 21; Gal. 2, 20) și nu Duhul Sfânt. Această Viață, care-i Hristos, lucrează în noi *prin* Duhul Sfânt”. Ceeace nu-i tot una.

În sistemul misticei pauline, Duhul Sfânt are o funcțiune esențială. Am spus că mistica tinde să-l împreune pe om cu Dumnezeu. Aceasta-i esența ei. În mistica paulină, principiul împreunării cu Dumnezeu este înainte de toate împreunarea cu Hristos. Această împreunare a creștinului cu Hristos este primul punct fundamental al misticei pauline. Celălalt, e prezența și lucrarea Duhului Sfânt.

5. Ne rămâne acum să cercetăm pe scurt cum se produce, cum se săvârșește această împreunare cu Hristos după concepția paulină?

Pe baza unei interpretări trunchiate a unor pasagii din epistolele către Romani și Galateni, asupra cărora nu putem stărui de astădată, protestantismul susține că numai prin credință (*sola fides*) se dobândește viața cea nouă „în Hristos”, „în Duh”. Sf. Apostol Pavel învață însă altfel. Tocmai epistola către Romani, în numele căreia protestantismul a pornit la drum, contrazice această teză. Incorporarea la Hristos presupune moartea față de păcat (Rom. 6, 2: „am murit păcatului”). Celce este în Hristos, e „făptură nouă” (2 Cor. 5, 17), el a murit păcatului, el s'a desbrăcat de „omul cel vechiu, dimpreună cu faptele lui” și s'a îmbrăcat cu omul cel nou, care se înouiește după chipul celui ce l-a zidit (Col. 3, 9—10), prin „bala nașterii celei de a doua și prin înouirea Duhului Sfânt” (Tit. 3, 5); el s'a îngropat cu Mântuitorul „în moarte, prin botez” (Rom. 6, 4). *Botezul* este poarta prin care creștinul intră în viața cea nouă, în viața duhovnicească.

Ceeace începe botezul, continuă și desăvârșește sf. *Cumî-necătură*, care-i cu totul altceva decât un simplu simbol:

„Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este oare împărtaşirea sângelui lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărtaşirea trupului lui Hristos?” (I Cor. 10, 16).

Mântuirea personală se câştigă prin credinţă şi prin sf. taine: prin credinţă, subiectiv — prin sf. taine, obiectiv. Omul colaborează cu Dumnezeu. Unul face un pas, celălalt altul.¹ Mântuirea, împreunarea cu Dumnezeu nu se face cu sila. Sf. taine sunt administrate de Biserică. Biserica-i trupul lui Hristos. Hristos e Capul ei. Mântuirea se dobândeşte în Biserică.

Chiar şi cei înzestraţi cu daruri harismatice stau sub controlul Bisericii. Căci şi ei sunt *parte din întreg*, ca orice creştin, nu un „tot” de sine stătător. Biserica este trupul lui Hristos iar Hristos este Capul ei. Noi suntem mădulare ale trupului lui Hristos. A fi „în Hristos” înseamnă a te afla în Biserică. Cine nu-i în Biserică, nu-i nici „în Hristos”. A concepe altfel trăirea în Hristos, a duce o viaţă religioasă separată de cea a Bisericii, peste capul Bisericii, nesocotind Biserica, înseamnă a contraveni unui postulat expres al paulinismului.

6. Dupăce am arătat, atâta cât se putea în această expunere sumară, că teologia Sf. Apostol Pavel conţine o mistică, ne mai rămâne să vedem, pentru a epuiza subiectul ce ne-am propus să-l schiţăm, *dacă această mistică este paulină* sau nu. Cu alte cuvinte, să vedem care-i originea istorică a misticei pauline.

Chestiunea a fost copios contraversată, de când aşa numita „metodă istorică religioasă” (religionsgeschichtliche Methode)² şi şcoala care se slujeşte de ea, a lansat teoria pe cât de originală pe atât de bizară, prin care încearcă să explice, *să deducă* originea creştinismului din ambianţa religioasă a vremii în care a apărut el. După sistemul acestei şcoli, creştinismul ar fi rezultatul dezvoltării normale al religiilor cari l-au precedat, un amestec de doctrine religioase ale epocii aceleia, un conglomerat alcătuit din foarte puţine elemente originale şi cârpit cu mult mai multe petece din zestrea doctrinară a religiilor precursorare, decum am bănuî noi. Se vede bine cum prin această metodă caracterul de *alfa* al creştinismului e lovit în miezul său. Dintr'un *inceput*, care făcea din

¹ Idem, 98.

² Cf. Jacquier—Art. cit. col. 964; Bartmann—Op. cit. 98 urm.

creștinismul întemeiat de însuși Dumnezeu — care s'a întrupat, întru asemănarea oamenilor făcându-se, în Iisus Hristos — religia cea revelată și adevărată, este redusă, la dimensiunile minore ale unei simple și „naturale“ continuări a celorlalte religii de cari la notă istoria. Acest creștinism degradat la rolul unei simple religii tributare non-religiilor topite în aliajul sincretismului în floare, la vremea aceea, pe 'ntreg cuprinsul întinsului imperiu român, mai este el religia lui Iisus? Școala pomenită prelinde că numai acesta și numai atât este creștinismul. Divinitatea lui Iisus a avut mult de suferit de pe urma acestui produs al raționalismului furiașat în sanctuarul teologiei, care a fost nașul metodei istorice religioase.

Mai mult decât Iisus Hristos, sau cel puțin tot atâta cât El, a păținit din partea școalei amintite Sf. Apostol Pavel, care a fost făcut rând pe rând rabin încarnat, elenist înfocat, sincretist incorigibil și alte asemenea acestora, când el a fost doar „Pavel, apostolul lui Hristos“ — și numai atât. Cum vom vedea. I s'a adus acuza că a păgânizat creștinismul, că a denaturat chipul lui Iisus cel zugrăvit de Evanghelii,¹ că a introdus elemente „magice“ (cilește: sf. taine) în creștinism și în sfârșit, ce învinuiri nu i s'a mai adus. Nu mai departe decât în primul deceniu al veacului acestuia, problema „Iisus și Pavel“² ascuțea cele mai sprintene condee ale științei occidentale și acelaș protestantism care pornise la drum în numele lui, striga „Los von Paulus; Zurück zu Christus“. Era vremea când Pavel „întemnițatul lui Iisus Hristos“ fusese ridicat fără voia lui contra Mântuitorului său.

Spațiul nu ne permite să insistăm.

Nici mistica paulină n'a fost cruțată. Originalitatea ei era vătămată din clipa în care propoveduitorul ei a fost maltratat cum se știe. Pavel a suferit influința religiilor de mistere ale orientului — așa se spune și se repetă din lagărul aderenților metodei istorice religioase. „Pavel s'a luptat cu toată seriozi-

¹ Așa M. Brückner — Der Apostel Paulus als Zeuge wider das Christusbild der Evangelien, in *Protest. Monatshefte*, 1906, 352—364.

² Literatura și istoria disputei, le redă foarte clar Paul Feine — *Die Religion des Neuen Testaments*; Leipzig, Quelle & Meyer, 1921, 183 urm., el însuși angajat în această dispută. Tot acolo, punctul de vedere tradiționalist în această problemă. — Cea mai nouă lucrare asupra acestui subiect este monografia surprinzător de fantezistă a lui Hans Windisch-Paulus und Christus, Leipzig, Hinrichs, 1934.

tatea ca să se facă și Elinilor Elîn. El trebuie să fi citit literatura lor religioasă, a vorbit limba lor, s'a transpus în ideile lor", va spune corifeul acestei școale.¹ Ceva mai departe:²

„Poate să fi rămas nesfârșit de mult element iudaic în simțirea și cugetarea sa, elenismului îi datorează el (Pavel) credința în apostolatul său și libertatea sa. Într'aceasta zace, din punct de vedere al istoriei universale, cea mai mare și mai importantă înrâurire a religiilor de mistere ale antichității”.

Această influință s'ar fi exercitat — se spune — asupra limbii și învățturii Apostolului, deopotrivă. Cu alte cuvinte, asupra esențialului misticei pauline: ideea de împreunare cu Hristos (unio mystica) și sf. taine deoparte, terminologia mistică a Apostolului de altă parte. Pentru fiecare din acestea se citează paralelele probabile din religiile de mistere³ cărora ideea de împreunare cu Dumnezeu nu le era necunoscută.⁴ Anumite practici religioase ale acestora erau puse față'n față cu botezul și sf. cuminectură.⁵ Anumite expresii rituale curente religiilor de mistere figurează și'n vocabularul Sf. Apostol Pavel.⁶ Se ajunsese până acolo cu graba de-a descoperi elemente inedite cari să doboare ineditul paulin, încât — după mușcătoarele cuvinte ale lui A. Schweitzer⁷ — sărmanul Apostol abia răsbește la cuvânt și-l și lapidează cu paralele din literatura elenistică.

Nu ne putem întinde mai mult asupra acestei înflăcărâte dispute. Fierbințeala caracteristică oricărui început odată trecută, Pavel cel autentic și teologia lui, a prins a fi văzut și judecat iarăși cum trebuie. S'a recunoscut curând, de învățați întru nimic inferiori lui Reitzenstein, Loisy și alții cari-l urmau servil, că asemănarea încă nu însemnă dependență.⁸

¹ R. Reitzenstein — Die Hellenistischen Mysterienreligionen; Leipzig și Berlin, Teubner, 1910, 59 (ediția III, 1927).

² Idem. 60.

³ Carl sunt aceste religii de mistere, arată Jacquier—art. cit., G. Kittel—Die Religionsgeschichte u. das Urchristentum, Gütersloh, Bertelsmann, [1932] ș. a.

⁴ Reitzenstein—op. cit. 26, găsește ideea de renaștere (παλιγγενεσία) și'n cultul zeiței Isis.

⁵ Amănunte la Bartmann—Op. cit. 106 urm.

⁶ Vezi Reitzenstein—Op. cit. 59, Bartmann—Op. cit. 103, Prat—Op. cit. II, 473 urm. etc.

⁷ Die Mystik des Ap. Paulus, 28. Cf. Stafelbøch—Op. cit. 9.

⁸ Jacquier—Art. cit. col. 1011. Caracteristica misticei pauline, în contrast cu cea elenistică, zace în faptul că ea este în esența ei o mistică a

Personalitatea creștină a lui „Pavel servul lui Iisus Hristos” strălucește iarăși peste zdrențele construcțiilor imaginare ale acelui Pavel artificial și desfigurat, în care marele Apostol nu s'ar fi recunoscut niciodată.

7. Urmează atunci de aici că originalitatea misticei sale zace în afară de orice discuție?

Depinde cum înțelegi această originalitate.

De-o originalitate absolută a misticei pauline nu poți vorbi, cum nu poți nici de una a paulinismului în genere. Ea se limitează numai la formele de expunere, la exprimarea unui adevăr care nu-i străin de predica lui Isus Hristos. Toată teologia paulină — deci și mistica — stă mărturie despre seriozitatea în care Apostolul neamurilor a luat aceste cuvinte ale sale: „Noi propovăduim pe Hristos cel răstignit” (I Cor. 1, 23) și „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește întru mine” (Gal. 2, 20).

Hristos este centrul paulinismului — deci și al misticei pauline. Esența acesteia este împreunarea cu Hristos, dobândirea vieții pneumatice „în Hristos”, a vieții celei singure adevărate, îmbrăcarea cu Hristos într-o făptură nouă, care este o veritabilă imago dei.

Hristos este originea paulinismului — deci și a misticei pauline.

Hristos este punctul din care pleacă și la care se întorc toate ramificațiile sistemului teologiei pauline; El e piatra unghiulară, alfa și omega.

A cugeta altfel despre paulinism, nu-i gândire paulină.

lui Hristos. Cf. Wikenhauser—Op. cit. 104. — Sf. Apostol Pavel n'a fost ele-
nizatorul creștinismului. Cf. Schweitzer—Mystik etc. p. IX.—Un cuvânt nu
este o demonstrație și nu trebuie să deducem deci dintr-o analogie o in-
fluință... Asemănările nu presupun în mod necesar o imitație, spune Franz
Cumont—Les religions orientales dans le paganisme romain (Annales du
Musée Guimet, Bibl. de Vulgarisation, tome 24), Paris, Leroux, 1906, p.
XII - XIII. — C. Clemen ajunge la concluzia că o influință a cultului zeiței
Isis asupra T. Nou nu poate fi dovedită cu siguranță. Cf. N. Test. Studien
für G. Heinrici, Leipzig, Hinrichs, 1914, p. 39. — Am mai putea continua
cu asemenea mărturii dar intenția noastră nu-i să facem colecție din ele
— cel puțin nu aici.

DATE ȘCOLARE

PERSONALUL DIDACTIC ȘI ADMINISTRATIV

1. *Dumitru Stăniloae*, doctor în teologie, protopresbiter, profesor titular definitiv și delegat cu purtarea agendelor oficiului de rector. Ani de serviciu 8.

2. *Ilie Beleuță*, protopresbiter, profesor titular definitiv. Ani de serviciu 16.

3. *Iosif Hradil*, doctor în teologie, presbiter, profesor titular provizor. Ani de serviciu 13.

4. *Nicolae Terchilă*, doctor în teologie și filosofie, presbiter, profesor titular definitiv. Ani de serviciu 12.

5. *Nicolae Neaga*, doctor în teologie, presbiter, profesor titular definitiv. Ani de serviciu 9.

6. *Alex. Popa*, licențiat în teologie, diacon, profesor suplinitor. Ani de serviciu 4.

7. *Spiridon Căndea*, licențiat în teologie, presbiter, profesor suplinitor. Ani de serviciu 1.

8. *Grigorie T. Marcu*, licențiat în teologie, diacon, profesor suplinitor. Ani de serviciu 1.

9. *Nicolae Iftu*, doctor în medicină, profesor de igienă și medic al Academiei teologice. Ani de serviciu 27.

10. *Candid Popa*, profesor suplinitor.

11. *Nicolae Topolog*, presbiter, profesor suplinitor.

12. *Mihail Neagu*, presbiter, duhovnicul Academiei teologice. Ani de serviciu 6.

13. *D. Popescu*, econom și secretar. Ani de serviciu 1.

Au mai ținut cursuri studenților din anul IV. Prot. *Emilian Cioran* despre *Cancelaria parohială* și Preot. *Gh. Secaș* despre *Misiuni*.

ACTIVITATEA EXTRAȘCOLARĂ (CULTURALĂ) A PROFESORILOR

IN ANUL ȘCOLAR 1936/37.

Dr. D. Stăniloae :

Publicații: A redactat „Telegraful Român”, organ național-bisericesc. A colaborat la Revista Teologică, Gândirea, Sfarmă-Piatră.

Conferințe: „Ortodoxia și firea românească” (Sibiu), Creștinismul și național-socialismul” (București).

Ilie Beleuță :

Conferințe: „Încreștinarea Rușilor” (Sibiu), „Sectele din Anglia” (Sibiu).

Dr. Iosif Hradil :

A colaborat la Revista Teologică și a vorbit la diferite festivități naționale.

Dr. N. Terchilă :

A colaborat la Revista Teologică și Telegraful Român. A publicat studiul: „Factorii învățământului religios” în acest Anuar.

Conferințe: „Ortodoxia în viața neamului nostru” (Hunedoara), „Mama creștină” (Agnita), „Pedagogia cultului ortodox” (Cercul de studii religioase, Sibiu), „Biserica și Tineretul” (Sibiu).

Dr. N. Neaga :

A colaborat la Revista Teologică și Telegraful Român.

Conferințe: „Antisemitismul și Vechiul Testament” (Cercul de studii religioase, Sibiu). Mai multe conferințe la sate în cadrele „Astrei”.

Alex. Popa :

A colaborat la Telegraful Român.

Spiridon Câdea :

A colaborat la Revista Teologică, Telegraful Român și Curierul (Sibiu). A ținut următoarele conferințe: „Problemele pastorației la orașe” (Sibiu), „Familia creștină” (Sibiu), „Baptismul” (Cercul de studii religioase, Sibiu).

Grigorie T. Marcu :

A redactat Revista Teologică și a colaborat la Telegraful Român și Viața Ilustrată. A publicat studiul: „Mistica paulină” în acest Anuar.

Conferințe: „Maica Domnului în Ortodoxie” (Sibiu), „Secetele și Neamul românesc” (Cercul de studii religioase, Sibiu).

MATERIILE DE ÎNVAȚĂMÂNT

ANUL I

1. *Arheologia biblică*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. N. Neaga.
2. *Introducerea în cărțile T. V.*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. N. Neaga.
3. *Comentar la T. V.*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. N. Neaga.
4. *Istoria bisericească universală*, până la 1054, 3 ore pe săptămână, prof. Ilie Beleuță.
5. *Introducerea în filosofie*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Nicolae Terchilă.
6. *Istoria filosofiei*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Nicolae Terchilă.
7. *Limba ebraică*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Nicolae Neaga.
8. *Cântări bisericești*, 2 ore pe săptămână, prof. Candid Popa.
9. *Tipic bisericesc*, 1 oră pe săpt., prof. Candid Popa.
10. *Limba greacă*, 2 ore pe săptămână, prof. Grigorie T. Marcu.
11. *Ansamblu coral*, 4 ore pe săptămână, împreună cu anii II, III și IV, profesor Nicolae Topolog.

ANUL II

1. *Introducerea în cărțile T. N.*, 3 ore pe săptămână, prof. Grigorie T. Marcu.
2. *Comentar la T. N.*, 2 ore pe săptămână, profesor Grigorie T. Marcu.
3. *Comentar la T. V.*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. Nicolae Neaga.

4. *Istoria bisericească universală*, dela 1054 până azi, 3 ore pe săptămână, prof. Ilie Beleuță.

5. *Istoria bisericii ortodoxe române*, 3 ore pe săptămână, prof. Ilie Beleuță.

6. *Patrologia și Patristica*, 3 ore pe săptămână, profesor S. Căndea.

7. *Cântări bisericești*, 2 ore pe săptămână, profesor Candid Popa.

8. *Tipic bisericesc*, 1 oră pe săptămână, prof. Candid Popa.

9. *Ansamblu coral*, 4 ore pe săptămână, împreună cu anii I, III și IV, prof. Nicolae Topolog.

10. *Seminar istoric*, 1 oră pe săptămână, prof. Ilie Beleuță.

11. *Seminar la T. V.*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. Nicolae Neaga.

ANUL III

1. *Apologetica*, 3 ore pe săptămână, profesor Dr. D. Stăniloae.

2. *Teologia dogmatică*, (partea I), 3 ore pe săptămână, profesor Dr. D. Stăniloae.

3. *Teologia morală*, 7 ore pe săptămână, profesor Alex. Popa.

4. *Comentar la T. N.*, 2 ore pe săptămână, profesor Grigorie T. Marcu.

5. *Catehetica*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. N. Terchilă.

6. *Omiletica teoretică*, 2 ore pe săptămână, profesor S. Căndea.

7. *Pedagogia și istoria pedagogiei*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. N. Terchilă.

8. *Sectologia*, 2 ore pe săptămână, prof. Grigorie T. Marcu.

9. *Cântări bisericești*, 2 ore pe săptămână, profesor Candid Popa.

10. *Tipic bisericesc*, 1 oră pe săptămână, profesor Candid Popa.

11. *Ansamblu coral*, 4 ore pe săptămână, împreună cu anii I, II și IV, prof. N. Topolog.

12. *Seminar moral*, 1 oră pe săptămână, prof. Alex. Popa.

ANUL IV

1. *Teologia dogmatică*, (partea II), 3 ore pe săptămână, prof. Dr. D. Stăniloae.

2. *Dreptul bisericesc*, 6 ore pe săptămână, profesor Dr. Iosif Hradil.

3. *Teologia pastorală*, 3 ore pe săptămână, profesor S. Căndea.

4. *Liturgica*, 3 ore pe săptămână, prof. Dr. I. Hradil.

5. *Predici*, 1 oră pe săptămână, prof. S. Căndea.

6. *Sociologia*, 2 ore pe săptămână, prof. Alex. Popa.

7. *Cântări bisericești*, 2 ore pe săptămână, profesor Candid Popa.

8. *Tipic bisericesc*, 1 oră pe săptămână, prof. Candid Popa.

9. *Ansamblu coral*, 4 ore pe săptămână, împreună cu anii I, II și III, prof. Nicolae Topolog.

10. *Seminar la dreptul bisericesc*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Iosif Hradil.

11. *Seminar dogmatic*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. D. Stăniloae.

12. *Seminar la T. N.*, 1 oră pe săptămână, profesor Grigorie T. Marcu.

13. *Seminar pastoral*, 1 oră pe săptămână, profesor S. Căndea.

14. *Seminar catehetic-pedagogic*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. N. Terchilă.

15. *Igienă*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. N. Iltu.

TABLOU REZUMATIV

Nr. curent	Numele profesorului	A propus materiile de învățământ	În anul	Nrul orelor săptămânale	
				Din materiile de învățământ în special	Total
1	Dr. D. Stăniloae	Dogmatica Teologia "fundam. Seminar dogmatic	III IV III IV	3 3 3 1	10
2	I. Beleuță	Istoria bis. univ. " " " " " rom. Seminar istoric	I II II II	3 3 3 1	10
3	Dr. I. Hradil	Drept și Adm. bis. Liturgica Seminar la drept	IV IV IV	6 3 1	10
4	Dr. N. Terchilă	Introd. în filosofie Istoria filosofiei Catehetica Ped. și ist. ped. Semin. cateh. ped.	I I III III IV	2 2 2 2 2	10
5	Dr. N. Neaga	Arheologia biblică Introd. în T. V. Comentar la T. V. Limba ebraică Comentar la T. V. Seminar la T. V.	I I I I II II	1 2 2 2 2 1	10
6	Alex. Popa	Teologia morală Seminar moral Sociologia	III III IV	7 1 2	10
7	S. Căndea	Pastorala Patrologia Omiletica teor. Omiletica practică Seminar pastoral	IV II III IV IV	3 3 2 1 1	10

Nr. curent	Numele profesorului	A propus materiile de învățământ	În anul	Nr. orelor săptămânale	
				Din materiile de învățământ în special	Total
8	Gr. T. Marcu	Intr. în cărțile T. N. Comentar la " " " " Seminar la T. N. Limba greacă Sectologia	II II III IV I III	3 2 2 1 2 2	12
9	Dr. N. Ittu	Igiena	IV	1	1
10	C. Popa	Cântări bisericești " " " " " " Tipic " " " "	I II III IV I II III IV	2 2 2 2 1 1 1 1	12
11	N. Topolog	Ansamblu coral	I—IV	4	4

T A B L O U L

STUDENȚILOR ÎNMATRICULAȚI ÎN ANUL ȘCOLAR 1936/1937

ANUL I

1. Andrei Aldea din Berivoii Micl.
2. George Bota din Meșereac.
3. Cornel Coldea din Cenade.
4. Cornel Dascăl din Colonia Mică.
5. Ioan Hălmagiu din Băiești.
6. Octavian Marin din Râu-Sadului.
7. Ioan Popa din Secășel.
8. Petru Stroe din Brașov.
9. Octavian Șuvaina din Tărtăria.

ANUL II

1. Nichiță Bălescu din Viștea de sus.	6. Ioan Suctu din Pianul de sus.
2. Nicolae Deac din Hündorf.	7. Nichifor Todor din Drâmbari.
3. Pavel Pinteă din Albești.	8. Pantilie Urian din Crăciunelul de sus.
4. Virgil Runceanu din Măgura.	9. Emil Vlad din Toarcia.
5. Ioan Săbău din Bogatul Român.	10. Lazăr Voişan din Pianul de sus.

ANUL III

1. Victor Boțoman din Fântâna.	8. Gheorghe Periaș din Șugag.
2. Aurel Brăteanu din Dârlos.	9. Iosif Popica din Buzăul-Ardelean.
3. Petre Brudea din Șoarș.	10. Zaharie Radu din Sebeș-Alba.
4. Grigorie Filimon din Loman.	11. Nicolae Stoican din Cîsnădie.
5. Miron Mihăilescu din Strungari.	12. † Crișan Șuteica din Veneția de sus.
6. Cristache Mocanu din Jurgureanu.	13. Teodor Tripon din Hărțăgani.
7. Ioan Neculoi din Șaroșul săsesc.	

ANUL IV

1. Moise Benga din Șirnea.	8. Eugen Lazăr din Aliance-Ohio.
2. Ioan Bica din Voivodenii-Mari.	9. Gheorghe Malene din Boholț.
3. Romulus Ciora din Zagon.	10. Aurel Miclea din Balomir.
4. Teofil Doctor din Vânători.	11. Mircea Modroiu din Buzăul-Ardelean.
5. Petre Dumitreasă din Sebeș-Alba.	12. Ioan Raica din Vâlcele.
6. Aurel Fleșariu din Saschis.	13. Ioan Turcu din Cenade.
7. Vasile Hațegan din Jounstown-Ohio.	14. Iosif Țigu din Dobra.

Cursurile Academiei noastre au fost urmate în semestrul II și de dl Ștefan Iuhász, licențiat al Facultății de teologie-reformată din Cluj.

T A B L O U L
STUDENTILOR DIN ARHIDIECEZĂ, PE PROTOPOPIATE

Nr. crt.	Protopopiatul	Anul				Total
		I	II	III	IV	
1	Agnita	—	1	1	—	2
2	Avrig	—	1	—	—	1
3	Băița	—	—	1	—	1
4	Bran	—	1	—	—	1
5	Brașov	1	—	—	—	1
6	Cohalm	—	—	1	—	1
7	Dobra	—	—	—	1	1
8	Făgăraș	—	—	—	2	2
9	Hajeg	1	—	—	—	1
10	Mediaș	—	—	1	1	2
11	Mercurea	2	1	—	—	3
12	Oituz	—	—	1	2	3
13	Oltul	1	—	1	—	2
14	Orăștie	—	—	—	1	1
15	Sebeș	1	3	4	1	9
16	Sfântul-Gheorghe	—	—	—	1	1
17	Sibiu	1	—	1	—	2
18	Sighișoara	—	1	—	2	3
19	Târnava	1	1	—	—	2
20	Târnava-mare	—	1	1	—	2
21	Zărnești	—	—	—	1	1
22	Din altă eparhie	1	—	1	2	4
Total		9	10	13	14	46

T A B L O U L
STUDENTILOR DUPĂ STAREA SOCIALĂ A PĂRINȚILOR LOR

Nr. curent	Anul	Preoți	Învățători	Funcționari	Meseriași	Economii	Total general
1	I	1	2	1	1	4	9
2	II	2	1	—	—	7	10
3	III	1	1	—	1	10	13
4	IV	3	—	—	2	9	14
Total		7	4	1	4	30	46

3239
142
3381

BIBLIOTECA PROFESORILOR

În decursul anului academic 1936/37 biblioteca profesorilor s'a înmulțit, în afară de publicațiile Academiei române, cu 102 volume, lucrări de mare valoare. Conducerea bibliotecii aduce călduroase mulțumiri înalt Preasfințitului Mitropolit *NICOLAE*, sufletul școalei, care a pus la dispoziție o sumă mai mare care adăugându-se la cea mijlocită de Onor. Rectorat s'au putut procura cărțile de mai sus.

Câteva cărți au fost dăruite. Iată numele donatorilor, cărorora fie-ne îngădui să le mulțumim și pe această cale: *Academia română* (a dăruit toate publicațiile ei din ultimii ani); *Institutul de istorie al universității din Cluj* (Un episod din istoria diplomatică italiană, Cluj 1936 de Marina Lupaș); *Universitatea din Sofia* (Anuaire de l'université de Sofia (Sofia 1936); Redacția *Revista Teologică* (Un episod din istoria diplomatică italiană de Marina Lupaș, Cluj 1936; Dacoromania, buletin al muzeului de limba română, Cluj 1936 și Povestitori ardeleni de I. Breazu, Cluj 1937); *O. Floca*: (Considerațiuni asupra unor monede barbare-dăce, de donator, Deva 1936).

Starea bibliotecii profesionale pe grupe:

I	Teologie	1507 vol.
II	Filosofie	94 „
III	Limbă și Literatură	117 „
IV	Istorie și Geografie	302 „
V	Matematici, științe	4 „
VI	Agricultură	4 „
VII	Jurisprudență	114 „
VIII	Enciclopedie	55 „
IX	Protocoale sinodale	43 „
X	Diverse	400 „
XI	Memoriile Academiei române .	210 „
XII	Migne (colecția întreagă, seria latină și greacă)	389 „

Laolaltă 3239 vol.

Pe lângă cărți, profesorilor le-au stat la dispoziție reviste mai de seamă din țară și cele mai bune din străinătate.

Bibliotecarul bibliotecii profesorilor a fost și 'n anul acesta părintele profesor Dr. Nicolae Neaga.

INTREȚINEREA STUDENȚILOR

Toți studenții au locuit în internatul Academiei.

Pentru întreținerea în internat studenții au solvit o taxă de 8000 lei. Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc a acordat un ajutor de 45.000 lei care s'a distribuit studenților merituosi și lipsiți. În afară de aceea a mai acordat la doi studenți câte 4000 lei, iar unui student orfan de ambli părinți i-a suportat toate taxele Orfelinatul Ortodox din Sibiu. Ministerul Educației Naționale a acordat și el pentru studenți 5 burse de câte 4500 lei, iar Universitatea săsească a distribuit între mai mulți studenți un ajutor de 10.000 lei.

Studenții au fost îmbrăcați în anul acesta academic pentru prima dată în reverenzi. Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc a acordat și pentru acestea un ajutor de 50.000 lei, adică jumătate din costul lor.

II

CRONICA ANULUI

Punctul de plecare al acestei cronici sumare a anului academic 1936/37 nu poate fi altul decât evenimentul mare și emoționant trăit de Academia noastră teologică la sfârșitul anului academic trecut, când au părăsit-o deodată distinsul ei fost rector Nicolae Colan și unul din profesorii ei aleși, eruditul teolog Dr. Nicolae Popoviciu, ambii pentru a ocupa scaunele episcopoești dela Cluj și Oradea.

A fost mare acest eveniment și el revarsă asupra Academiei noastre o glorie covârșitoare care-i va fi totdeauna nu numai un motiv de mândrie, ci și un puternic stimulent spre înălțarea conștiinței și spre menținerea la un nivel intelectual și moral demn de cinstea și de aprecierea de care s'a bucurat în istoria Bisericii române în primăvara anului 1936.

Nu credem să se mai fi bucurat cândva vre-o școală teologică de onoarea de-a da dintr'odată doi episcopi. Evenimentul e atât de mare, încât noi, prea aproape de el, nici nu-l putem contempla în toată măreția lui. Rămâne viitorului să-i aprecieze adevăratele proporții și să vadă cu ochi admirativi lumina strălucitoare care a lăsat-o el ca o cunună de cinste pe creștetul instituției noastre.

Dascălii cari au rămas aci și cei cari s'au adăugat în locul celor plecați își dau seama perfect de bine că lumina aceasta din creștetul instituției noastre le impune o răspundere și mai mare decât cea pe care o aveau înainte. Ei trebuie să muncească atâta și astfel, ei trebuie să se înfățișeze în persoana lor și în a ucenicilor lor în așa fel, ca să nu se observe nici o discordanță între chipul lor și al școalei și între lumina rămasă deasupra ei. Iar Dumnezeu văzând străduințele lor îi va ajuta.

Celor cari s'au dus la prea cinstita demnitate de profesori și păstori ai unei obști mai mari, ca să lumineze de pe

culmile cele mai înalte ale unor regiuni din Biserică, PP. SS. Lor episcopilor Nicolae Colan și Dr. Nicolae Popoviciu, Academia noastră le trimite acum mulțumirea sa pentru munca plină de râvnă, de înțelepciune și de dragoste ce-au desfășurat-o în sânul ei timp de mai mulți ani, ridicându-i nivelul înăuntrul și prestigiul în afară. Și le urează o păstorire rodnică în fapte mari și mântuitoare de cât mai multe suflete.

SCHIMBĂRI ÎN CORPUL DIDACTIC

Cu sfârșitul anului trecut fostul rector al Academiei noastre și profesorul de Testamentul Nou P. S. Sa Nicolae Colan a trecut ca episcop al eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, iar profesorul de Dogmatică P. S. Sa Dr. Nicolae Popoviciu a fost înălțat pe scaunul episcopesc al eparhiei Orăzii. Evenimentul acesta de două ori glorios pentru Academia noastră, ne-a lăsat corpul profesoral al Academiei descomplectat.

Prin grija înțeleaptă a I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae și a Prea Veneratului Consiliu Arhiepiscopesc cari au trimis din vreme tineri la studiu, locurile vacante s'au putut completa îndată.

Cu ordinul Prea Veneratului Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 4992 din 29 Maiu 1936, urmat de al Onor. Minister al Instrucțiunii Nr. 91018 din 11 Iunie 1936, cu purtarea agendelor oficiului de rector a fost delegat, până la alte dispozițiuni, C. Sa profesorul Dr. Dumitru Stăniloae.

La catedra de Noul Testament a fost instituit, prin ordinul Prea Veneratului Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 6102 din 1 Sept. 1936, ca profesor suplinitor dl Grigorie T. Marcu, iar la cea de Teologie Pastorală prin acelaș ordin a fost instituit ca profesor suplinitor Cucernicia Sa Părintele Spiridon Cădea.

Cucernicia Sa Dr. Dumitru Stăniloae deținător înainte al catedrei de Teologie Pastorală a trecut, prin ordinul Prea Ven. Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 7537 Bis. din 3 Oct. 1936, urmat de al Onor. Minister al Instrucțiunii Nr. 164604 din 23 Oct., la cea de Teologie Dogmatică.

Prin ordinul Prea Ven. Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 4991 Bis. din 29 Maiu 1936 și prin înaltul Decret Regal Nr. 3191/1936 Cucernicia Sa Păr. Dr. Nicolae Terchilă a fost definitivat la catedra de Pedagogie și Filosofie, iar prin ordinul Prea Ven.

Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 5793 din 14 Iulie 1936 și prin Înaltul Decret Regal Nr. 3194/1936 Cucernicia Sa Păr. Dr. Nicolae Neaga a fost definitivat la catedra de Vechiul Testament.

ȘEDINȚELE CONSILIULUI PROFESORAL

În anul academic 1936/37 Consiliul profesoral al Academiei teologice a ținut 9 ședințe ordinare și 2 extraordinare în care a rezolvat probleme de ordin educativ, instructiv și administrativ în legătură cu bunul mers al instituției.

FESTIVITĂȚI

Înăugurarea anului academic 1936/37 a avut loc în ziua de 27 Septembrie 1936. După serviciul divin al Sfintei Liturghii și al chemării Duhului Sfânt săvârșit în catedrala mitropolitană, profesorii și studenții Academiei împreună cu un numeros public s'au adunat în Aula Academiei teologice, unde după sosirea l. P. Sale Mitropolitului Nicolae, a P. S. Sale Arhiepiscopului Vasile și a consilierilor mitropolitani și arhiepiscopoești, părintele rector Dr. Dumitru Stăniloae a rostit o cuvântare arătând care este esențialul în pregătirea viitorilor preoți: apropierea sufletelor de Dumnezeu. După două cântări religioase executate de corul Academiei teologice, sub conducerea pâr. prof. N. Topolog, l. P. S. Sa a adresat studenților și profesorilor cuvinte calde și înțelepte de îndrumare și îndemn și le-a împărtășit arhierasca binecuvântare pentru noul an de muncă.

Ca și anul trecut Academia teologică a participat la prăznuirea tuturor marilor zile naționale și religioase și la comemorarea bărbajilor însemnați ai Bisericii și ai neamului, dându-și adeseori concursul ei cu toată inima.

În tot cursul anului școlar l. P. S. Mitropolit Nicolae s'a interesat de aproape de viața studenților în internat, de mersul învățământului, vizitând Academia în diferite rânduri și dând sfaturi înțelepte și directive luminoase. Viața studenților în internat a fost vizitată și cercetată cu deamănuntul și de P. S. arhiepiscop Vasile.

Academia a fost vizitată în mai multe rânduri și de foștii ei profesori, PP. SS. Lor episcopii Nicolae al Clujului și Nicolae al Orăzii.

Solemnitatea închiderii anului școlar 1936/37 a avut loc Duminecă în 22 Iulie 1937 în Aula Academiei, după sfânta Liturghie săvârșită în catedrala mitropolitană. În prezența I. P. S. Mitropolit Nicolae, a P. S. Sale arhiereului Vasile, a consilierilor mitropolitani și arhiepiscopoești, a profesorilor și absolvenților de acum 50 de ani și de acum 10 ani ai Academiei teologice și a unui numeros public, păr. rector Dr. Dumitru Stăniloae a ținut o cuvântare dând sfaturi studenților cum să interpreteze în viață învățătura primită în școală. După executarea unui program muzical executat de corul Academiei sub conducerea păr. prof. N. Topolog, I. P. S. Sa a rostit un cuvânt de îndemnuri duhovnicești pentru cei cari vor fi preoții de mâne. În cadrul solemnității de sfârșit de an s'a făcut și premiera studenților merituosi, pentru care scop Institutul „Albina” a donat o serie de cărți valoroase.

EXTENSIUNEA ACADEMICĂ

Și în acest an ca în toți cei trecuți profesorii și studenții Academiei au desfășurat o bogată activitate extrașcolară. Conferințele numeroase ale profesorilor ținute în Sibiu și în alte centre au fost însemnate în parte la rubrica activității lor. Studenții și-au dat deasemenea atât prin predici și conferințe populare cât și prin coruri la foarte multe ocazii contribuția lor la ridicarea religioasă și culturală a poporului.

III

SOCIETATEA „A. ȘAGUNA“ A STUDENȚILOR DELA ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ“ DIN SIBIU

— RAPORT GENERAL PE ANUL 1936/37 —

1. ACTIVITATEA SOCIETĂȚII ÎN GENERAL

Societatea s'a constituit pe anul academic 1936/37 în ședința din 1 Octomvrie 1936, sub conducerea P. C. S. Păr. Rector Dr. Dumitru Stăniloae, după cum urmează:

Președinte de onoare: Cucernicia Sa Părintele Diacon Grigorie T. Marcu, profesor.

Membrii comitetului:

Gheorghe Malene anul IV președinte activ; Teofil Doctor anul IV vicepreședinte; Romulus Ciora anul IV secretar general; Cristache Mocanu anul III bibliotecar; Teodor Tripon anul III cassier; Lazăr Voișan anul II econom; Nichifor Todor anul II secretar de ședințe; Cornel Coldea anul I vicebibliotecar; Gheorghe Bota anul I vice-econom.

Membrii în comisia literară:

Ioan Turcu anul IV; Vasile Hațegan anul IV; Victor Boțoman anul III; Petru Brudea anul III; Pavel Pinteana anul II; Pantilie Urtan anul II; Cornel Dascăl anul I; Ioan Halmagiu anul I.

Membrii în comisia verificatoare:

Ioan E. Bica anul IV; Aurel Brăteanu anul III; Nicolae Deac anul II.

Societatea academică a studenților în teologie în decursul anului acestuia a ținut 7 (șapte) ședințe plenare, dintre care una festivă și una extraordinară.

Ședința festivă s'a ținut în 30 Noemvrie 1936 în Aula Academiei teologice „Andreiană” în memoria neuitatului nostru patron, Metropolitul Andrei Baron de Șaguna.

Numărul membrilor societății: fondatori 8; onorari 28 și ordinari 46.

2. ACTIVITATEA SPECIALĂ A SOCIETĂȚII

a) ACTIVITATEA LITERARĂ

În decursul anului acestuia s'au citit în ședințele comisiei literare 24 lucrări, iar în fața societății plene 22.

Lucrările citite sunt ale următorilor studenți:

Anul II. 1. Pavel Pinte: „Noapte de toamnă” (poezie). 2. Pr. Virgil Runceanu: a) Meditație; b) Icoană de iarnă; c) Strofe vântului; d) Rugăciune (3 poezii). 3. Nichifor Todor: a) Starea lumii la nașterea lui Isus (traducere); b) Renaștere; c) Pocăință; d) Din trecut (poezii). 4. Pantilie Urian: Tineret și creștinism.

Anul III. 1. Petru Brudea: a) Mișcarea celor fără de Dumnezeu și acțiunea lor în lume; b) Tulburări și neliniști actuale (Cauze); c) Teoria Trihotomismului; d) Spiritismul (istoricul și doctrina). 2. † Crișan Șuteica: a) Versuri pentru mine; b) Noapte tristă (poezii); c) Prăznuind pe 10 Decembrie 1936.

Anul IV. 1. Teofil Doctor: Ție strig (meditație). 2. Gheorghe Malene: a) Moralul și socialul; b) Preotul de ieri, de azi și de totdeauna; c) La un nou 10 Decembrie; d) O durere (meditație).

Pe lângă acestea au declamat în ședințele societății și în afară de ele următorii studenți: 1. Teofil Doctor anul IV: „Horele Sfinte” de M. Rădulescu; 2. Petru Dumitreasă anul IV: „Reîntoarcere” de Vasile Popescu; 3. Gheorghe Bota anul I: „Străbunii” de Mircea Rădulescu; 4. Cornel Dascăl anul I: a) „Îndoială” de Dimitrie Nanu; b) „Nebunul” de Gheorghe Coșbuc. s. a. Păr. Profesor Nicolae Topolog și adeseori studentul Teofil Doctor anul IV au condus corul studenților la ședința festivă și la alte manifestațiuni publice, religioase și culturale.

b) ACTIVITATEA ADMINISTRATIVĂ

Comitetul societății a ținut în decursul acestui an 10 ședințe, îngrijindu-se în acest fel de bunul mers al afacerilor administrative ale societății.

AVEREA SOCIETĂȚII

a) BIBLIOTECA

În anul acesta s'au primit donațiuni de cărți pentru bibliotecă dela: I Biblioteca Mitropolitană Sibiu: 1. Marxismul și religiunea de N. Berdiaeff. 2. Un nou Ev Mediu de N. Berdiaeff. 3. Izbăvire prin Biserica lui Hristos de I. Alexandrescu. 4. Biruința crucii de Pr. A. Nanu. 5. Icoane de căință de Pr. A. Nanu. 6. Monahismul ortodox de I. P. S. S. Dr. N. Bălan. 7. Sfinți și Părinți ai Bisericii de D. Călugăr. 8. Rămâneți întru dragostea mea de I. P. S. S. Dr. N. Bălan. 9. La zile mari de Pr. A. Nanu. 10. Scepticismul de Hetinger. 11. Oastea Domnului și Biserica de I. P. S. S. Dr. N. Bălan. 12. Fereastră deschisă spre Ierusalimul românesc de I. P. S. Sa Dr. N. Bălan. 13. Cuvântări rostit de I. P. S. Sa Dr. N. Bălan. 14. La picioarele Mântuitorului trad. de I. Moșoiu. 15. Memoriile arhimandritului și Mitropolitului Andrei Șaguna. 16. Opinii asupra proiectului de modificare a legii și statutului pentru organizarea Bisericii de Dr. N. Popoviciu. 17. Evanghelia în școală de Dr. N. Terchilă. 18. Tănărul ție-ți zic școală-te de D. Făgărășanu. 19. Hristos în școală de D. Călugăr. 20. Istoria Bisericii Române din Transilvania de Ștefan Meteș. 21. Mănăstirile românești din Transilvania de Ștefan Meteș. II. Pr. Rector Dr. Dumitru Stăniloae: 1. Creștinismul de L. Launay. 2. Părintele Ioan de Kronstansky de Pr. N. Nicon. III. Pr. Gh. Secaș: Rugăciunea de I. G. Oprea. IV. Dr. avocat I. Mafteiu: 1. Epicleza Euharistică de Dr. N. Popoviciu. 2. Cuvinte sufletești de Carmen Sylva. 3. Statul catolic ardelean și acordul dela Roma în fața justiției de V. Baroni. 4. Contribuțiuni la problema personalității juridice a ordinelor călugărești catolice din România de O. Ghibu. 5. Legea asupra Cambiei și biletului la ordin de V. Munteanu. 6. Procesul Verbal al adunării eparhiale a Arhiepiscopiei ort. rom. de Alba-Iulia și Sibiu de V. Munteanu. 7. Procesul Verbal al Congresului național-bisericesc al Mitropoliei Ardealului de V. Munteanu. 8. Procesele Verbale ale adunării eparhiale a Arhiepiscopiei ort. rom. de Alba-Iulia și Sibiu. 9. Urbanism la îndemâna tuturor. V. Gh. Malene, stud. an IV, președ. activ al societății.: 1. Misiuni religioase pentru popor de Arhim. P. Morușca. 2. Căpitanul de Dr. I. Banea. VI. Emilian

Vasilescu: Interpretarea sociologică a religiei și moralei. VII. Institutul de Ist. Naț., Cluj: Un episod din istoria diplomatică italiană în legătură cu Principatele Române de Marina Lupaș, VIII. Revista „Junimea Literară”, Cernăuți a dăruit colecțiile dela anul 1924—1935. IX. Academia Română 60 volume, secția: istorică, literară, administrativă, științifică și discursuri de recepție. X. Nichifor Todor, stud. an. II: Mesiada de Horia Dolnaru.

S'au cumpărat 49 opuri în 65 volume.

Starea bibliotecii la încheierea anului școlar:

		Opuri	în vol.
Grupa	I Teologie	1038	„ 1250
„	II Literatură	1238	„ 1445
„	III Istorie și geografie	647	„ 772
„	IV Filosofie și pedagogie	331	„ 377
„	V Științe naturale și economice	153	„ 155
„	VI Jurisprudență	100	„ 109
„	VII Protocoalele sinodale și congresuale	86	„ 77
„	VIII Rapoarte anuale și anuare	53	„ 56
„	IX Enciclopedice	40	„ 53
„	X Diverse	225	„ 325
„	XI Muzicale	150	„ 213
„	XII Publicații periodice, Reviste	620	„ 917
„	XIII Analele Academiei Române:		
	I Memoriile secțiunii istorice	145	„ 153
	II „ „ literare	76	„ 86
	III „ „ administrative	65	„ 75
	IV „ „ științifice	97	„ 106
	V Discursuri de recepție	51	„ 79
„	XIV Mistică	5	„ 9

In total 5108 opuri în 6059 volume

b) CABINETUL DE LECTURĂ

În cabinetul de lectură al societății în decursul anului 1936/37 au stat la dispoziția studenților următoarele reviste, ziare și fol:

1. ABONATE:

a) Reviste: 1. Biserica Ortodoxă. 2. Căminul. 3. Fântâna Darurilor. 4. Gândirea. 5. Gând Românesc. 6. Însemnări

sociologice. 7. Misionarul. 8. Sănătatea. 9. Rânduiala. 10. Sociologie românească.

b) Ziare: 1. Universul. 2. Buna Vestire. 3. Porunca Vremii.

c) Foi: 1. Libertatea. 2. Glasul strămoșesc. 3. Cuvântul Argeșului.

II. GRATUITE:

a) Reviste: 1. Revista Teologică. 2. Revista fundațiilor regale. 3. Lumina creștinului. 4. Buletinul tineretului polonez. 5. Libertatea. 6. Luceafărul. 7. Cronica Romanului. 8. Sfarmă Piatră. 9. Răsăritul. 10. Trib. de Jennes Générations. 11. Stâna. 12. Iubiți biserica. 13. Apostolul. 14. Curierul economic și social. 15. Buletinul Cărții românești. 16. Predania. 17. Tinerimea Română. 18. Solidaritatea. 19. Revistă de Igienă socială. 20. Credința. 21. Prometeu. 22. Catalog periodic al librăriei „Oastea Domnului”. 23. Viața Ilustrată.

b) Ziare: 1. Țara Noastră. 2. Gazeta. 3. Apărarea Națională. 4. Cuvânt Moldovenesc.

c) Foi: 1. Foaia Diecezană. 2. Gazeta Orșovei. 3. Duminica Ortodoxă. 4. Kirchliche Blätter. 5. Lumina Sătelor. 6. Oastea Domnului. 7. Unirea. 8. Telegraful Român. 9. Renașterea. 10. Vestitorul. 11. Gazeta Transilvaniei. 12. Biserica și Școala. 13. Vestul. 14. Avântul. 15. Zarandul. 16. Solia dreptății. 17. Solia. 18. Ardealul. 19. Oituzul. 20. Glasul Monahilor. 21. Sibiul. 22. Orșova. 23. Pâinea Vieții. 24. Revista economică. 25. Credința. 26. Gazeta Făgărașului. 27. Credința Ortodoxă. 28. Acțiunea. 29. Sentinela. 30. Făclia. 31. Gazeta Sătmăruului. 32. Lumea. 33. Duh și viață. 34. Dreptul muncii. 35. Linta dreaptă. 36. Viața literară. 37. Cuvântul bun. 38. Românul.

c) CASSA SOCIETĂȚII

În anul acesta societatea a administrat averea în bani depusă în fondul administrativ.

Bilanțul pe acest an societătar se prezintă în modul următor:

Intrate	44.757 Lei
Eșle	21.289 „
Rest de casă . .	23.468 Lei

MULȚUMITĂ PUBLICĂ

Societatea își împlinește o sfântă datorie exprimându-și adâncă sa mulțumită și recunoștință Inaltei autorități bisericești, pentru toate beneficiile și în cazul de față pentru acordarea sălilor trebuincioase în vederea modestelor noastre cerințe; Prea Cucernicului Părinte rector Dr. Dumitru Stăniloae, pentru deosebita părintească supraveghere și sprijinul moral și material acordat societății noastre; Onoratului corp profesoral, pentru interesul viu ce ni l-a arătat în decursul acestui an academic și Cucernicului Părinte Diacon profesor Grigorie T. Marcu, pentru bunăvoința ce a avut-o față de noi primind sarcina de președinte onorific al societății.

Deasemenea societatea își exprimă cele mai călduroase mulțumiri tuturor celorce au contribuit la sporirea bibliotecii prin donațiuni de cărți și daruri în bani precum și Onor. redacții cari ne-au dat sprijinul în ajungerea scopurilor noastre culturale-morale, prin trimiterea în mod gratuit a revistelor, ziarelor și foilor ce redactează.

Sibiu, din ședința societății ținută la 27 Malu 1937.

GHEORGHE MALENE
președinte activ

ROMULUS CIORA
secretar general

PREOTUL DE ERI, DE AZI ȘI DE TOTDEAUNA

În Ierusalimul cutremurat de un mare eveniment, — de răstignirea Mântuitorului, — stăteau cu ușile încuiate apostolii, ucenicii dragi și iubiți ai lui Hristos și în tainița acelei camere se rugau neîncetat și se gândeau ce vor face, căci jidovii setoși de sânge și răsbunare îi căutau să-i schinuiască, așa cum cu nevreddnicie au schinuit pe Stăpânul și Dumnezeuul nostru. Era înspre seară. Vălul cenușiu al nopții se cobora domol peste orașul în care se petrecuse drama cea mare a jertfirii Mielului lui Dumnezeu. Mânia cerului deslănțuită cu fulgere și tunete înfricoșătoare, cu despicarea pietrilor, cu ruperea catapetesmit bisericii, cu întunericul acela înspăimântător, stăpânea încă în sufletele celorce au trăit aceste evenimente.

Și în întunericul nopții se lăsa lin și mângăitor în casa cu ușile ferecate, în care apostolii stăteau în cucernică petrecere. Deodată o figură luminoasă, dulce și blândă, cunoscută tuturor stă în mijlocul lor strălucind ca soarele. Gura-i pronunță încet: „Pace vouă”. Apostolii se umplură îndată de o bucurie neînchipuită văzând coasta și mâinile Mântuitorului, văzând pe iubitul lor învățător stând între ei și cuvântându-le: „Precum m'a trimis pe mine Tatăl și eu vă trimit pe voi” (Ioan 20, 21), „Mergând învățați toate neamurile botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i pe dânșii să păzească toate câte am poruncit vouă; și iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului” (Mat. 28, 19—20).

Timpul a trecut repede până la Înălțarea Învățătorului la cer. Și în sfârșit veni ziua Pogorârii Duhului Sfânt când luară putere dela Dumnezeu și porniră în lume ca s'o lumineze. Fiecare și-a luat toiagul și s'au despărțit pornind fiecare acolo unde-i indicase soartea. Astfel au plecat în ogorul Domnului primii muncitori, cari săvârșindu-se din viață și-au lăsat urmași, cari să continue sublima lor muncă.

Urmașii lor sunt preoții, trimiși de Dumnezeu pe pământ, delegații Săi în împărăția vremelnice, pentru că din mijlocul frământărilor și sbuciumărilor pământești să-l conducă pe om spre culmile cele înalte ale Dumnezeirii.

Dumnezeu în marea Sa iubire de oameni a trimis pe însuși Fiul Său, să se dea jertfă pentru păcatele noastre. Mântuitorul, împlinindu-și misiunea Sa, Tatăl l-a chemat la Sine, lăsând în locul lui pe preoți să continue înalta misiune a mântuirii sufletești, să conducă pe cărările accidentate ale vieții convoiul sufletelor omenești. Preotul este deci locuitor al lui Hristos pe pământ sau după o cunoscută expresie un „Alter Christus”. În preot continuă să lucreze Mântuitorul, peste veacuri, peste milenii. Mântuitorul vizibil nu mai e de față dar el a continuat și va continua să stea între noi în chip nevăzut lucrând prin păstori sufletești ai dreptcredincioșilor creștini. Eri, azi și totdeauna a vorbit și va vorbi lumii dela poalele unui munte înverzit, unde clopotele unei mănăstiri învechite cheamă lumea la picioarele Lui. Și azi El adună lumea setoasă după apa cea vie, la Sine, le vorbește dulce și mângăietor, le însuflă încredere, le dă țertare de păcate, le vindecă ranele trupului și ale sufletului. Și azi mângăie pe văduva care-și jelește desnădăjduită pe unicul fiu pierdut. Și azi alină durerile bolnavilor și aduce în staul oia cea pierdută, după care cu îndelungă osteneală aleargă prin munți și văi sângerându-și picioarele, înfruntând eroic furtuni și ploi, răbdând de foame și de sete.

„Cuvântul Mântuitorului a făcut să curgă lacrimi curate și sfinte până și din ochii femeilor pierdute; a smuls strigătul de pocăință din pieptul vameșilor; a înmuiat inima tâlharului de pe cruce. Această putere a lui Hristos fără îndoielă se află și azi în cuvântul dragostei și dreptății evanghelice”.¹ Iar tălmăcitorul ei în faptă este preotul. El face să se repete și să se prelungească azi și totdeauna scenele din viața Mântuitorului. Evanghelia a stat de două mii de ani și va sta totdeauna în mâinile preotului pentru oricine, ospitalieră ca un port, strălucitoare și luminătoare ca un far.

Prin hirotonire trimițând ca odinioară în Ierusalim limbile de foc ale Duhului Sfânt peste preoții Săi, Mântuitorul le dă

¹ Gr. Petrov: „Pe urmele lui Hristos” pag. 105.

puterea Sa zicându-le: „Luați Duh sfânt cărora veți ierta păcatele iertate vor fi” (Ioan 20, 22) și le asigură autoritatea Sa cea sfântă prin cuvintele: „Celce vă ascultă pe voi pe mine mă ascultă și celce se lapadă de voi de mine se lapadă” (Lc. X, 16). Preotul se împărtășește de tot ceea ce a făcut Mântuitorul, de toată măreția misiunii Sale de mântuitor. Preotul își îndeplinește misiunea sa aici pe pământ, dar ea face parte din rânduiala lucrurilor cerești. E nespus de misterioasă puterea cu care e învestit preotul și prin pogorârea Duhului sfânt asupra sa, el se ridică oarecum deasupra celorlalți oameni; „se ridică — după cum spune sf. Efrem Sirul — la înălțimea cerului... pătrunde cerul cerurilor, petrece în mijlocul îngerilor cu duhurile cele fericite... prietenește petrece cu Domnul și făcătorul de viață și părintele luminilor și câte vrea și cerelesne dobândește. Cine poate să laude și să preamărească îndeajuns demnitatea cea sublimă a preoției care mântuiește lumea, luminează cultura, alungă fărădelegile de pe pământ, sfarmă puterea morții, frânge tăria iadului, învinge pe diavolul, curăță ce e necurat și sufletele căzute iarăși le primește în lăcașul ceresc”.¹

Preotul este săvârșitorul sfintelor și dumnezeieștilor taine. El — și numai el — poate să administreze tainele, putere care lucrează mai frecvent în sf. Liturghie, la transformarea darurilor în trupul și sângele Mântuitorului. Preotul îngenuche lângă sf. prestol în cucernică și adâncă rugăciune chemând puterea misterioasă a Duhului sfânt, care-L aduce pe Mântuitorul în pâinea și vinul din sf. potir. În astfel de momente preotul nu mai e printre cei pământenii. El se ridică pe aripile îngerilor slujitori până la cele mai înalte culmi ale spiritualității, până aproape de Dumnezeu, care-i dă putere chiar mai mare decât a îngerilor, puterea de a lega sau a deslega păcatele pământenilor.

Preotul este instrument al Duhului sfânt cu ajutorul căruia alungă demonii din cei cuprinși de duhul cel viclean, scoate pe satana din cel ce se botează, unește prin legătură sfântă pe bărbat și femei prin marea taină a cununiei și tămăduiește de boală sau sloboade în lăcașurile veșniciei, prin taină maslului, pe cei ce greu se chinuesc.

¹ N. Brânzeu, „Păstorul și Turma” pag. 18.

Preotul e fălmăcitor al adevărului evanghelic. Din gura lui inspirată de Duhul sfânt izvorăsc râuri de apă răcoritoare de suflete, alinătoare de dureri sufletești, chemări dulci și blânde către mântuire. Precum furtuna cu trăsnete și fulgere trimisă de Dumnezeu, curăță văzduhul și în locul zăpușelii greoaie aduce răcoare, după cum raza de soare pretufindeni aduce cu sine căldură și luminează și trezește la viață germenii a tot ce e viu, așa și cuvântul păstorului de suflete răcorește zăpușala vieții noastre și trezește în inimile oamenilor toate îndemnulurile binelui, iubirii și dreptății.¹

Din adâncimi de iubire preotul hrănește cu folos sufletul dornic de nemurire, și din adâncimi de adevăr înmulțește puterile credincioșilor, cari răsbat cu ușurință prin sbuciumul vieții pământești. Prin cuvintele preotului credința în Dumnezeu crește în sufletele credincioșilor ca o floare și prinde rădăcini ca o vorbă bună, le înmoaie ca un cântec duos, înduplecând mersul voinței pe cărările veșniciei. Cuvântul preotului e ca apa răcoritoare a izvorului de munte care-ți înzdrăvenește măduarele ostenite de greul drumului. Ecoul cuvintelor preoțești lovindu-se de stâncile păcatelor produce în suflet o caldă melodie ce-l îmbată pe om de dorul evadării din starea păcătoasă în care se găsește. Cât de dulci și de mângâitoare se așează cuvintele preoțești în sufletele credincioase și cât de apăsător biciuiesc apucăturile cele rele ale firii noastre!

Prin acțiunile sale preotul conduce pe fiecare muritor dela leagăn până la mormânt. Cel mai umil preot din cătunul cel mai uitat de lume îndeplinește o slujbă cu mult mai gingașă și mai mișcătoare prin consecințele ei, decât cel mai înalt demnitar civil. Munca sa neștitută aproape de nimeni, desfășurată în satul său fără arămuri sunătoare și fără mândrie dar cu sublimitate divină, deschide staulul fericii în care trebuie să se strângă turma pentru veacurile ce nu se vor sfârși niciodată.² Ca un luntraș pe marea vieții își conduce cu grijă sufletele încredințate lui spre limanul izbăvirii, spre Dumnezeu. Eroic și cu jertfa vieții sale înfruntă cu lopețile dăruite lui de Duhul lui Dumnezeu, valurile năprasnice ale

¹ Cf. Gr. Petrov, op. cit. pag. 104.

² Cf. P. Vintilescu, „Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor” p. 63.

ispitelor pământești. Ca un iscusit vâslaș trece el prin primejdii ale apelor răsvrălite ale mării acestei vieți având grijă de ceice-i sunt încredințați lui. Adeseori valurile patimilor îl amenință și pe el. Adeseori demonii îl înconjoară din toate părțile ca lupii răpitori și flămânzi în timp de iarnă pe un călător ce-și taie drum prin zăpezile fără de sfârșit. Sufletul preotului în astfel de momente se învâluie în desnădejde, cerul se întuneacă și se face așa de greu ca de atingerea aripelor răului. Corabia amenință să se scufunde. Atunci rugăciunea îi vine în ajutor ca un aliat puternic, străbate prin suflet, se înalță ca fumul plin de mireasmă al tămâii către cer, Dumnezeu îi trimite ajutorul Său cel sfânt și scapă.

E greu și plin de înfricoșate răspunderi drumul preotului. El are să dea seamă în fața dreptului Judecător pentru fiecare suflet din turma sa. Din mâinile lui se vor cere oile cari i-au fost date spre păstorie.

Mântuitorul niciodată n'a fascinat pe apostolii săi cu vre-un câștig material, sau cu beneficiile vremelnice ce le-ar recompensa greutatea sacerdoșiului, ci le-a înfățișat în mod sumbru perspectivele ce avea să le provoace misiunea lor în lume: „În lume necazuri veți avea” (Io. XVI, 33), „Iată eu vă trimit ca oile în mijlocul lupilor” (Mt. X, 16), „Veți fi dați în soboare și în adunări veți fi bătuți și înaintea domnilor și împărașilor veți sta pentru mine” (Mc. XIII, 11). Deci pe preot nu-l captivează altceva atunci când își alege această misiune decât dorința de a mântui sufletele și de a împlini voia lui Dumnezeu.

E grea misiunea preotului și lucrarea lui pastorală îi apare ca un labirint pentru care simte lipsa firului Ariadnei, ca să știe de unde să înceapă și pe unde să treacă pentru a ajunge peste tot unde nu-i este îngăduit să lipsească, pentru a duce la capăt misiunea căreia s'a dedicat.

Vijiile împânzesc lumea ca cea mai înspăimântătoare molimă, pe când virtuțile străbat cu atâta greutate în sufletele oamenilor. Mai lesne amărește o picătură de pelin mierea, decât o cantitate de zece ori mai mare de miere să îndulcească o picătură de pelin. De aici se vede câtă greutate e în misiunea preoțească. Drumul preotului e barată de atâtea obstacole, de atâtea curse, de recalctranța și opoziția chiar

a acelor suflete pe cari el vrea să le vindece, să le înobileze cu florile virtuților, să le așeze ca pe niște buchete în grădina raiului, la picioarele lui Dumnezeu. Adeseori el întâmpină greutăți și rezistențe tocmai de unde așteaptă supunere, concurs și conlucrare. El e bătut adeseori de furtuni mai năpraznice decât acelea de pe o mare înfuriată. Pentru a trece prin toate acestea îi trebuie un stolcism creștin, o răbdare paulină și eroism de martir, lucruri cari nu rareori se găsesc în sufletele preoților.

Preotul se sfințește pe sine pentru alții și se jertfește pe sine pentru păstoriții săi. El se dă pe sine altora înțelegând că jertfa este un fapt viu, creator și veșnic, rupt din ce are omul mai înalt și mai dumnezeesc în el, fapt care fortifică și îndreaptă nizuințele noastre spre desăvârșire. Păstorul de suflete are grijă de fiecare din păstoriții săi. El într'a-ripează sufletul, îl smulge lumii acesteia și-l dăruiește lui Dumnezeu. El păstrează chipul lui Dumnezeu în om, îl sprijinește dacă e în primejdie și-l restabilește dacă s'a alterat. El pregătește prin Duhul sfânt o locuință lui Hristos în inimile noastre făcând sufletele omenești părtașe ale împărăției veșnice.¹ El este acela despre care marele scriitor francez Lamartine spune: „un om pe care copilașii se obișnuiesc a-l iubi, a-l venera și a se teme firește de el; pe care chiar necunoscuții îl numesc părinte; la picioarele căruia creștinii depun mărturisirile lor cele mai intime; un om care prin starea sa e mângâitorul tuturor nenorocirilor sufletului și ale trupului”.²

Activitatea preotului fiind multilaterală nu s'a mărginit și nu se va mărgini numai la împlinirea divinelor slujbe, ci preotul fiind un centru luminător în parohia lui și celălă sfințită a neamului, a avut are și va avea veacuri de-arândul un covârșitor rol cultural și un important loc în desfășurarea istoriei naționale.

Privind peste vremile trecute, ispitind tainele viitorului și având în vedere personalitatea preotului nu putem trece cu vederea rolul cultural al acestuia. Direct, prin fructificarea și

¹ Or. de Nazianz: „Apologia fugii de preoște” pag. 61.

² Pr. P. Vintilescu: op. cit. pag. 66.

intensificarea culturii, sau indirect prin spiritualizarea acesteia — fără de care cultura e un nonsens, o ironie a adevăratei culturi, sau o uzurpare de titlu — preotul a avut un rol eminamente decisiv. Nu se îndoește nimeni, afară de materialistii absurzi și inconsecvenți cu conștiințele lor, că realitatea culturii este în spiritualitate, că nu există cultură adevărată dacă la baza ei nu stă imperativul moral, sau mai bine zis, nu există cultură autentică fără Dumnezeu.

Și acum revin la ceea ce spuneam mai înainte că preotul a avut, are și va avea un rol direct sau indirect în cultură. Rolul direct e acela împlinit de celce prin nopți de veghe și sbucium intelectual au creat ceva în cadrul culturii, iar cel indirect e calitatea care a fost pusă de preot, ca reprezentant al Mântuitorului pe pământ, la baza culturii: sfințenia, îndumnezeirea vieții și a oamenilor. Contribuția indirectă a fost și ea necesară, căci „cultura în sensul integral al cuvântului înseamnă personalitate completă, iar aceasta înseamnă atâta întrupare de spiritualitate în ființa ta, încât învecinarea cu divinitatea să nu mai fie un vis ci o realitate experimentală”.¹ „De cultură nu ne putem apropia decât dacă trăim în Dumnezeu și cultura n’o putem crela decât dacă Dumnezeu trăiește în noi”.²

La cultură în sensul cel mai propriu al cuvântului nu poți ajunge decât prin Mântuitorul Hristos. Istoria ne spune că orice cultură care nu s’a creat într’o stare de teonomie, adică în dependență de Dumnezeirea etern creatoare și inspiratoare, a dispărut.

„În evoluția culturilor progresul etic este esențial; cel material e mai puțin esențial și oarecum echivoc”.³ Cultura pe care vrea s’o creeze în chip miraculos materialismul va fi o permanentă eroare spirituală în omenire, cu urmări dezastruoase în viața individuală și colectivă. Acesta eliminând spiritul în procesul dezvoltării culturale nu are nici o atitudine față de virtute sau păcat. Ori e lucru constatat că cultura e expresia suveranității spiritului în ființa omenească, iar păcatul nu e decât expresia suveranității instinctelor brutale în sufletul

¹ Dr. Gr. Cristescu „Prin Hristos la cultură” pag. 61.

² Idem pag. 63.

³ Gr. Cristescu „Prin Hristos la cultură” pag. 55.

omenesc. „Prin cultură omenirea aspiră să deтрoneze instinctul animalic uzurpător, din centrul existenței ei și să-l readucă la funcțiunile lui specifice, la normalizarea lui naturală.”¹

Fără virtute nu există cultură, iar suprema virtute, expresia sintetică a tuturor virtuților, este jertfa. Preotul și în cadrul culturii se desenează într’un contur de om eroic și jertfelnic. Cultura adevărată având un caracter soteriologic, adică un rol mântuitor în destinele unui neam, preotul a fost și este acela care a pus bazele culturii în acest sens, care a canalizat-o pe acest drum și care-i inspiră acum și totdeauna acest ideal măreț.

În alvia culturii noastre naționale este lucru în deoște cunoscut că preotul a depus aluatul din care a dospit această cultură. La început singurul element cultural, preotul era și singurul deschizător de drumuri în viitoarele perspective culturale naționale. Cultura, e drept, se mărginea la citirea sfintelor cărți de slujbe dumnezeiești; dar acesta era sâmburele din care avea să se nască marele arbore al culturii actuale. Și cine știa să citească și să scrie afară de preot? Nimeni. El i-a învățat apoi și pe cei din jurul său să slovenească câte o buche. Mai târziu când s’a descoperit tiparul cine era răspânditorul culturii dacă nu preotul sau călugărul din mănăstirea retrasă de lume unde zile întregi, luni și ani așeza la litere de lemn pentru a tipări o carte care să împrăstie lumină peste veacuri.

În Ardeal mai mult decât oriunde s’a vădit prin întunecul mileniului împilării dușmane rolul cultural plin de jertfă, de abnegație și de eroism, al preotului care în zile de lucru își unia sudoarea sa cu sudoarea păstoritului său, ca să lucreze pe moșta magnatului ungur, iar în zi de sărbătoare stătea în mijlocul fraților săi de aceeaș limbă și lege, tălmăcindu-le în graiul lor dulce și armonios cum altul pe lume nu e, câte ceva din ale celuilui și scrisului.

Dar preotul în Ardeal a fost mult timp și singurul învățător atunci când tot el prin muncă eroică și destoinică a pus temelie primelor așezăminte culturale cari au fost școlile confessionale. Preoțimea aici la noi a mers pe un drum de martiriu, drum care a cerut rezistențe formidabile, capital de

¹ Dr. Gr. Cristescu: „Misionarism cultural” 14—15.

energie spirituală, de entuziasm și de jertfelnicie neîntrecută în istoria noastră. Fiecare pas făcut în domeniul culturii însemna o rană, o suferință, dar pe deasupra acestora însemna o nouă iluminare, o nouă perspectivă și la capătul nizuinelor sale nu-l așteptau retribuții materiale, ci primea negrăite mulțumiri sufletești.

. . .

În ortodoxie care nu vrea să distrugă și să contopească prin religie conștiințele naționale — cum nizuște să realizeze catolicismul — națiunile și-au păstrat și-și păstrează specificul lor. Dumnezeu a lăsat în lume multiformitate dar toate formele, atât de diverse în aparență, se unesc într'un tot simfonic spre slava lui Dumnezeu.

Având în vedere acest lucru și privind personalitatea preotului peste veacuri vom vedea că ea a avut și un aspect național, aducând un mare aport dezvoltării conștiințelor naționale. Vorbind de acest aspect al personalității preotului ne retragem cu deosebită plăcere la noi acasă, unde mai bine ca la orice altă națiune, putem desluși în decursul istoriei naționale rolul prin excelență decisiv al preotului în păstrarea conștiinței naționale și în unirea tuturor Românilor într'o țară mare pe care noi am avut fericirea s'o vedem cu ochii noștri.

Preotul a ținut aprinsă vitejește, ca un legionar roman, făclia naționalismului. Eroic sub povara loviturilor dușmane, el a încălzit cu această lumină și sufletele credincioșilor săi în mijlocul întunecului de mii de ani care a cernit istoria noastră. Preotul a fost totdeauna principalul tălmăcitor al idealului național și nelipsitul mângăitor al celorce plecau să-și dea viața pentru neam și lege. Glasul istoriei cântă și azi în prelungite ecouri marșul: „Preoți cu crucea'n frunte, căci oastea e creștină“.

Dar par'că suferințele de o mie de ani ale Ardealului nostru ne ispitesc mai mult — nu fiindcă am fi regionalisti ci fiindcă le-am simțit, le-am trăit — și ne cheamă să punem urechea la glasul sbuciumat al traiului românesc din întunericul trecutelor asupriri, să-i ascultăm vuetul și să descifrăm din acest vuet rolul naționalist al preotului. Căci el a fost acela care a stat totdeauna neclintit pe primele parapete ale liniilor noastre de luptă cu străinii ce ne vânau credința ca să

ne poată pierde astfel ca națiune. Suferințele martirice ale lui Ioan Circa, călugărul Visarion, Nicolae Pop din Balomir, Nicodim, Popa Ion din Aciltu, călugărul Sofronie ne stau mărturie în istorie pentru cele afirmate.

Lovit din toate părțile de fărădelegile maghiare el era ca un paratrăsnet în care se descărca neputincioasă mânia elementelor văzduhului.

„Inșă reacțiunea aceasta care a fost silită să dăinuțască veacuri întregi s’a prefăcut în evoluția istorică a idealului național. Preoțimea română a pregătit în Ardeal evoluția aceasta și pentru aceasta și-a dat tot: bunuri lumești, muncă animalică, robotă, lacrimi și suspine, foame, lipsuri și nopți fără odihnă, ba și jertfă de sânge, temniță și spânzurătoare; și-a dat tot sufletul său în nădejdea învierii neamului românesc”.¹

Dar în toate veacurile și peste întreg cuprinsul țării noastre — după cuvântul I. P. S. Mitropolit Nicolae — preoțimea indeosebi și-a dat contribuția ei însemnată ca sufletul acestui neam să se constituie unul și acelaș dela o margine etnică până la cealaltă. Împărtășindu-i învățătura, săvârșind sfânta slujbă în acelaș dulce graiu românesc și dând aceleași îndrumări simțirii românești de o parte și de cealaltă a Carpaților, în ciuda nedreptelor granițe, această preoțime a înfăptuit unitatea sufletească a neamului nostru. Atunci când a învățat pe toți filii neamului a se ruga în vremuri grele la fel, s’a înfăptuit dela Nistru pân’ la Tisa, marele front al sufletelor, care front a fost condițiunea sine qua non ca dorobanțul cu vitejia lui neîntrecută să tragă actualele fruntarii politice² cari s’au pecetluit cu trâmbițe de foc și cu jurăminte de veșnicie în ziua de 1 Decembrie 1918.

Întâmplarea face ca serbarea patronului Academiei noastre Teologice, care ne crește în Domnul și’n dragoste de neam, să cadă tocmai în ajunul marelui praznic național care pomenește pentru a optsprezecea dată momentul cel mai înalt pe care l-a atins istoria politică a țării noastre până acum, unirea tuturor Românilor, reînvierea Daciei lui Decebal, restaurarea împărăției lui Mihai Viteazul.

¹ Dr. Seb. Stanca, „Contribuția preoțimii din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului” pag. 178.

² Cf. „Evanghelia și democrația”... pag. 11—12.

Dacă până la 1 Decembrie 1918 preotul era acela care îndemna, sprijinea, plângea și nădăjduia, lupta și conspira cu neamul său pentru netezirea cărării care ne-a dus la realizarea marelui nostru ideal național, după bucuria acelei zile, rolul lui s'a schimbat. Nu mai plânge, nu mai conspiră, dar în noul stat românesc el continuă să lupte și să zidească. Plin de râvnă în pregătirea unirii, astăzi el ridică cetate măreață acestei uniri consolidând-o în inimile noroadelor. Luptător ieri pentru ea, preotul de azi jine strajă la căpătâiul acestei uniri. Convins ieri că bine este nouă a fi împreună, el crede astăzi că drept este ca ceea ce Dumnezeu a împreunat, oamenii să nu despartă. În slujba acestei credințe el pune o înverșunare întru nimic inferioară aceleia care-l mână cu crucea'n fruntea noroadelor românești pe cărările aspre ale trecutului. Ca unul care plinește toată dreptatea, cuvântul lui povățuiește astăzi: „nici-o brazdă dala altui”. Pe de altă parte încredințat că România Mare e opera dreptății dumnezeiești, el repetă'n cor cu întreagul neam oricând va fi nevoie — și mai ales mâine dacă va fi nevoie — ca să se audă până dincolo de Nistru și Tisa: „nici-o brazdă din al nostru”.

Slujitor credincios al celor cerești și ostaș devotat al nîzuințelor noastre naționale, în misiunea preotului românesc de ieri, de azi și de totdeauna se întîlnesc într'o armonioasă sinteză cerul patriei cu binecuvîntările lui și pămîntul Neamului cu nevoile lui.

Dacă'n apostolia lui se'mpreună cele cerești cu cele românești, atunci înțelegem mai bine de ce marele adormit dela Rășinari spusese până era în viață că de s'ar fi născut de-o mie de ori tot preot s'ar fi făcut. Mitropolitul Șaguna, preot românesc în cea mai aleasă accepțiune a cuvîntului, a trăit profund sublima chemare ce ne este rezervată nouă urmașilor lui. Făgăduim aici, cu inimi înălțate să-i fim adevărați urmași: credincioși Cerului și Neamului. Pe Domniile voastre cari a-ți alergat să ne cinstiți acest praznic vă poftim să stați de mărturie sfînteii noastre făgăduințe.

Dumnezeu să ne ajute s'o împlinim întreagă, spre slava Lui și a Neamului nostru sortit să trăiască cât veacurile.

GH. MALENE
stud. teolog an IV

CUPRINSUL.

	Pag.
1. Factorii învățământului religios, de Prof. Dr. Nicolae Terchilă — — — —	5
2. Mistică Paulină, de Prof. Diacon Grigorie T. Marcu — — — —	32
3. Date școlare — — — — —	50
4. Cronica anului — — — — —	61
5. Societatea „A. Șaguna” a studenților Academiei teologice din Sibiu —	63
6. Preotul de ieri, de azi și de totdeauna de stud. Gh. Malene — —	71

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

